

liris Hattukangas

Lämmin vuorovaikutus päivähoitotyön perustana

Haastattelututkimus Seinäjokelaisen päiväkodin 4-6 vuotiaille
lapsille

Opinnäytetyö

Syksy 2014

Sosiaali- ja terveystieteiden yksikkö

Sosiaalialan koulutusohjelma

Seinäjoen ammattikorkeakoulu
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Sosiaali- ja terveysalan yksikkö

Koulutusohjelma: Sosiaalian koulutusohjelma

Suuntautumisvaihtoehto: Sosionomi (AMK)

Tekijä: Iiris Hattukangas

Työn nimi: Lämmin vuorovaikutus päivähoitotyön perustana

Ohjaaja: Kerttu Veikkola

Vuosi: 2014

Sivumäärä: 53

Liitteiden lukumäärä: 3

Opinnäytetyössäni tarkastelen yhden Seinäjokisen päiväkodin 4-6 –vuotiaiden lasten mielipiteitä päiväkodissa viihtymiseen, päiväkodin tunneilmapiiriin sekä lapsilähtöisyyteen. Tutkimukseni tavoitteena on nostaa lasten ääni kuuluviin ja sitä kautta tuottaa arvokasta tietoa päiväkodin todellisilta asiakkailta – lapsilta.

Tutkimukseni suoritin laadullisena eli kvalitatiivisena tutkimuksena käyttäen menetelminä yksilö- sekä parihaastatteluja ja luovana menetelmänä piirtämistä, joka on lapsille usein luonnollinen tapa ilmaista itseään. Teoriaosani käsittelee lapsen aitoa kohtaamista, lapsen ja aikuisen välistä vuorovaikutusta, kasvattajan sensitiivisyyttä sekä roolia lapsiryhmässä ja myös kiireen ja stressin vaikutusta lapseen.

Tutkimustulokset osoittavat, että kasvattajalla on suuri vastuu lapsen onnistuneen päiväkotipäivän luomisessa. Positiivisen sanallisen viestinnän lisäksi lapset kokivat kosketuksen (kuten halaamisen ja sylissä pitämisen) asiana, joka toi heille hyvän mielen päivän aikana. Ulkoilu, kavereiden kanssa leikkiminen sekä kasvattajan ohjaamat hetket olivat lapsille mieluisia. Kiusaamisen monet muodot ja lupausten peruminen olivat asioita, jotka tuottivat lapsille pahaa mieltä. Päiväkoti koettiin turvallisenä paikkana, joka on yksi tärkeimmistä tekijöistä lapsen onnistuneen päivähoiton kannalta. Kiire kuului meluna ja tuntui ”huonona tunteena” varsinkin, jos kasvattajilla ei ollut aikaa kuunnella lapsen asiaa. Hetkittäisestä kiireestä huolimatta lapset kokivat, että kasvattajat kuuntelevat heitä ja heidän mielipiteitään. Lapset haluavat päättää kenen kanssa leikkivät, missä leikkivät ja millä leluilla leikkivät.

Avainsanat: vuorovaikutus, sensitiivisyys, lapsen ääni, päiväkot

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Health Care and Social Work

Degree programme: Bachelor Degree Programme of Social Services

Specialisation: Bachelor of Social Services

Author/s: Iiris Hattukangas

Title of thesis: Warm interaction as a basis of the day care work

Supervisor(s): Kerttu Veikkola

Year: 2014

Number of pages: 53

Number of appendices: 3

This thesis examines the opinions of children age 4-6 towards satisfaction of day care, atmosphere of day care and child-oriented approach in one of Seinäjoki's day cares. The goal of my research is to raise children's voice and produce valuable information about the day care's real customers – children.

In my thesis I used qualitative research method and collected the material using methods as individual- and couple interviews and as a creative method I used drawing, which is often a natural way for children to express themselves. In the theory part of this thesis, I deal with genuine encounters with children, interaction between children and educators, the sensitivity of educators as well their role of the child group and how the rush and stress impacts on children.

The results show that educators have a great responsibility of creating a successful day in day care. Among positive verbal communication children felt that physical contact (such as hugging and holding someone's lap) is something that gave them the good mood during the day. Outdoor activities, playing with friends and moments which were guided by educators were something that children liked a lot. Many shapes of bullying and taking back given promises were the things that gave children a bad feeling. Day care was seen as a safe place, which is one of the most important factors when creating successful days for children in day care. Hurry in day care could be hard as a loud noise and felt as a "bad feeling", especially if educators didn't have enough time to listen child's case. Despite the instantaneous rush children felt that educators listen to them and their opinions. Children want to decide with whom to play, where to play and with what kind of toys to play.

Keywords: interaction, sensitivity, voice of a child, day care

Sisältö

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
1 JOHDANTO	6
2 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT.....	8
2.1 Tutkimuksen tarkoitus ja kohde.....	8
2.2 Lapsinäkökulmainen tutkimus.....	9
3 TUTKIMUKSEN MENETELMÄT JA TOTEUTUS	11
3.1 Tutkimuskysymykset.....	11
3.2 Laadullisella tutkimuksella lapsen ääni kuuluviin	11
3.3 Haastattelu ja luovat menetelmät aineiston keräämisen taustalla.....	13
3.4 Tutkimusaineiston analysointi	14
3.5 Luotettavuus ja eettisyys tutkimuksessa	14
4 LAPSEN AITO KOHTAAMINEN	17
4.1 Turvallinen kiintymyssuhde lapsen itsetunnon perustana	17
4.2 Lapsen ja aikuisen välinen vuorovaikutus päiväkodissa	20
4.3 Sensitiivisyyden merkitys vuorovaikutuksessa.....	21
4.4 Positiivisten tunteiden vahvistaminen päiväkodissa.....	23
5 AIKUISEN VAI LAPSEN PÄIVÄ.....	25
5.1 Lapsilähtöisyys päiväkodissa	25
5.2 Läsnäolon haasteet.....	27
5.3 Kasvattajan rooli päiväkodissa.....	28
5.4 Kiireen ja stressin vaikutus lapseen päiväkodissa	30
6 TUTKIMUSTULOKSET	33
6.1 Tutkimustulosten taustaa	33
6.2 Onnistuneella vuorovaikutuksella lapselle hyviä päiviä	34
6.3 Tunneilmapiiriä sävyttää kiire.....	36
6.4 Lapsilähtöisyys lapsen silmin.....	38
6.5 Piirustustehtävä	40
7 JOHTOPÄÄTÖKSET	42

8 POHDINTA.....	45
LÄHTEET	47
LIITTEET.....	50

1 JOHDANTO

Tänä päivänä suurin osa lapsista viettää työpäivän pituisen päivän päiväkodissa ja vuoden aikana päivähoitopäiviä lapselle kertyy 190-200. Ei siis ole aivan sama, millaisten kasvattajien kanssa ja millaisessa ilmapiirissä lapsi viettää nämä päivät. Lapsuus luodaan lapselle joka päivä ja se syntyy katseista, kosketuksesta, kokemuksista, sanoista sekä sellaisista asioista, joihin lapsi ei välttämättä itse pysty vaikuttamaan. Aikuisen teot jättävät lapseen jäljen – joko positiivisen tai negatiivisen. Ei ole yhdentekevää mitä kasvattaja vastaa lapsen esittämään kysymykseen tai vastaako ollenkaan. Lapsi peilaa itseään aikuisten kautta ja muodostaa siten käsitystä itsestään. (Varhaiskasvatus. Tietoa pienten lasten vanhemmille 2006.)

Päiväkodin kasvattajilla on suuri valta ja vastuu vaikuttaa lapsen onnistuneen ja ehjän lapsuuden luomiseen. Onnistuneella päivähoidolla voidaan tukea lapsen kasvua ja kehitystä sekä ennaltaehkäistä havaittavissa olevia ongelmia. Epäonnistuneella päivähoidolla sen sijaan voidaan vaikuttaa negatiivisesti lapsen kehittyvään itsetuntoon jättämällä lapsi liian vähälle huomiolle. Ihminen tallentaa pienestä pitäen kokemuksia ja muistoja ja alkaa näiden valossa jäsentää elämäänsä. (Varhaiskasvatus. Tietoa pienten lasten vanhemmille 2006.) Päiväkodin kasvattajilla kuten muillakin aikuisilla on valta päättää lapsen ja aikuisen välisen vuorovaikutuksen laadusta. Aikuinen voi pyytää lasta olemaan hiljaa, hän voi olla kuuntelevinaan tai hän voi kohdata lapsen aidosti välittäen samalla lapselle viestin, että hän on tärkeä ja kuulemisen arvoinen. Tällaisella päivähoidolla annetaan lapselle hyvät eväät tulevaa elämää varten.

Opinnäytetyössäni tutkin lasten näkemyksiä lapsen ja aikuisen vuorovaikutukseen sekä niihin tekijöihin, jotka vaikuttavat lapsen viihtymiseen päiväkodissa. Selvitän myös kuinka lapsilähtöisyys toteutuu päiväkodissa lapsen silmin. Tarkoituksena on selvittää kuinka lapsi kokee tulevansa kohdatuksi päivähoitossa ja kuinka aikuinen voi luoda lapselle onnistuneen päivähoitopäivän. Päätin tehdä opinnäytetyöni lasten näkökulmasta, sillä kyseisiä tutkimuksia on tehty yllättävän vähän. Opinnäytetyöni aihe nousi esille pohtiessani omia motiivejani toimia päivähoiton kasvattajana – mikä työssä on minulle tärkeää ja miksi haluan tehdä päivähoitotyötä.

Omana motiivinani on luoda lapselle onnistuneita päivähoitopäiviä, joiden aikana lapsi voi kokea olevansa arvokas ja hyväksyty. Näitä asioita osoitamme lapselle erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja kohtaamisissa. Mielestäni lapsen näkemykset päivähoidosta ovat aina ajankohtainen asia, sillä he ovat päivähoidon todellisia asiakkaita, joiden mielipide pitäisi tulla kuulluksi useammin. Lapset voivat olla omalta osaltaan vaikuttamassa päivähoidon laadun kehittämiseen, kun heidän ajatuksiaan pysähdytään kuuntelemaan.

Yhteistyökumppaniksi pyysin erästä Seinäjoen kaupungin päiväkotia, johon olen suorittanut opiskelujeni aikana useamman harjoittelun. Päiväkodin lapset ovat minulle tuttuja, joka on omalta osaltaan helpottanut tutkimuksen tekemistä.

2 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT

Tässä kappaleessa esittelen opinnäytetyöni tarkoitukseen ja kohteeseen liittyviä asioita. Opinnäytetyössäni tutkin yhden Seinäjoen kaupungin päiväkodin 4-6 –vuotiaita lapsia ja heidän näkemyksiään päivähoitoon, lapsilähtöisyyteen sekä aikuisen ja lapsen välisiin vuorovaikutustilanteisiin ja kohtaamisiin. Tässä kappaleessa tuon esille myös lapsitutkimuksen etuja sekä haasteita.

2.1 Tutkimuksen tarkoitus ja kohde

Aikuiskeskeisessä yhteiskunnassa lapset on totuttu näkemään passiivisena ryhmänä, joka vain vastaanottaa aikuisten määrittelemän hyvän. Lapsiin suhtaudutaan harvoin vaikuttavana ja antavana osapuolena (Turja 2004, 9-10.) Lapsilta saatujen tietojen avulla me aikuiset opimme kuitenkin ymmärtämään heidän maailmaansa paremmin ja takaamaan heille laadukkaan päivähoidon. (Keskinen & Virjonen, 2004, 169.)

Opinnäytetyöni tarkoituksena on tehdä tutkimus päivähoidosta lasten näkökulmasta. Tutkin lapsien näkemyksiä aikuisen ja lapsen välisiin vuorovaikutustilanteisiin ja siihen, kuinka lapsi toivoisi tulevansa kohdatuksi päivähoidossa. Haluan selvittää, mitkä asiat tuottavat lapselle hyvää mieltä päiväkodissa sekä niitä asioita, jotka tuottavat lapselle huonoa mieltä. Lapsinäkökulma on opinnäytetyöni tärkein asia, sillä lapsen ääni jää liian usein aikuisen äänen alle. Mielestäni on tärkeää nostaa lasten näkökulma päivähoitoon esille aika ajoin, jotta päivähoidon laatua kehitettäessä päästään entistä enemmän lapsen hyvinvointia edistäviin ratkaisuihin.

Yhteistyöpäiväkodikseni valitsin yhden Seinäjoen kaupungin päiväkodin, joka on tullut minulle tutuksi useiden harjoittelujeni myötä. Päiväkoti on pieni ja kodikas ja siellä toimii kaksi lapsiryhmää, joista otin tutkimukseeni 4-6 –vuotiaiden lasten ryhmän. Lapsitutkimuksen tekemistä helpotti huomattavasti se, että lapset olivat minulle entuudestaan tuttuja ja aikaa tutustumiseen ei tarvinnut käyttää. Keskinäinen luottamus oli muotoutunut useiden harjoittelujen myötä. Tämän koin suureksi

eduksi tutkimusta tehdessäni. Yhteistyöpäiväkodissa työskentelee kolme päiväkodinopettajaa sekä kolme lastenhoitajaa. Koin suureksi eduksi myös kasvattajilta saamani tuen ja neuvot tutkimusta tehdessäni.

Valitsin tutkimukseeni kymmenen lasta 4-6 –vuotiaiden ryhmästä. Kaikki ryhmän lapset olisivat olleet valmiita osallistumaan tutkimukseen, mutta kymmenen haastateltavaa tuntui mielestäni sopivalta määrältä ja se osoittautui myöhemmin hyväksi valinnaksi. Käytin tutkimukseeni myös luovana menetelmänä piirtämistä, joka antoi paljon arvokasta tietoa ja oli lapsille luontainen tapa ilmaista heidän ajatuksiinsa.

2.2 Lapsinäkökulmainen tutkimus

Lapsinäkökulmaisessa tutkimuksessa tarkoituksena on tavoitella lasten näkökulmia ja tietoja. Lapset toimivat tiedon tuottajina ja heidän kokemuksensa, näkökulmansa sekä tapansa toimia ovat asioita, joita analysoidaan niiden sosiaalisessa kontekstissa. Lapsilähtöisessä toiminnassa otetaan lapsen tarpeet, kiinnostuksen kohteet sekä lapsen aktiivisuus huomioon (Karlsson 2012, 22).

On tärkeää ottaa huomioon lapsen vireystila sekä huomioida hänelle ominainen tapa käsitellä asioita. Lapsitutkimuksen tavoitteena on selvittää lapsen tapaa jäsentää maailmaa, sen tapahtumia ja toimintaa. Lapsihaastattelu on ennen kaikkea vuorovaikutuksellinen tilanne, jossa tutkimustilanne ja haastattelija muovaavat lapsen ääntä. Siksi haastattelijan rooli on suuri ja hänen täytyy olla tietoinen asioista, jotka voivat vaikuttaa negatiivisesti tutkimuksen tekemiseen. Haastattelijan herkkyys ja taito tehdä haastattelutilanteesta miellyttävä hetki edesauttavat luotettavien vastausten saamista lapsilta. (Ruusuvuori & Tiittula 2005, 162.)

Lapsia haastatellessa on tärkeää kiinnittää huomiota eettisiin kysymyksiin, kuten tutkimuslupaan sekä kysymysten muotoiluun lapsen kehitystason mukaan ja aikuisen ja lapsen väliseen vuorovaikutussuhteeseen. Haastattelijan rooli on tärkeä, sillä hänestä riippuu se, kuinka paljon lapsen ääni kuuluu haastattelussa. (Ruusuvuori & Tiittula 2005, 145.) Kysymykset tulisi rakentaa lapselle ymmärrettäviksi,

etteivät ne olisi lapselle liian haasteellisia ja stressaavia. (Kyrönlampi & Kylmänen 2010, 210.)

Pyysin tutkimusluvut vanhemmilta heti aluksi ja pidin huolta siitä, että ketään lapsista ei ole mahdollista tunnistaa työstäni. Pidin suurena etuna lapsien tuntemista entuudestaan, joka mahdollisti oikeiden havaintojen tekemisen haastatteluita tehdessä. Oli helppo huomata, jos lapsi ei sanonut kaikkea mitä olisi halunnut sanoa tai jos tiesin, että lapsi pelleilee eikä ole tosissaan. Ruusuvuoren ym. (2005, 150) mukaan on tärkeää hioa haastattelukysymykset lähelle lasten käyttämää kieltä, jotta lapsen olisi helppo ymmärtää, mistä on kyse. Kysymysten olisi myös hyvä olla avoimia kysymyksiä, joihin lapsi joutuu vastaamaan perustellen eikä vain esittämällä vastauksesi ”joo” tai ”ei”. Haastattelijan on hyvä esittää myös tarkentavia kysymyksiä, jotta saa varmasti sen vastauksen, jota lapsi oikeasti tarkoittaa.

3 TUTKIMUKSEN MENETELMÄT JA TOTEUTUS

Opinnäytetyöni perustuu lapsitutkimukseen, joka on toteutettu laadullisena tutkimuksena. Tutkimusmenetelminä toimivat teemahaastattelu sekä luovat menetelmät. Tässä luvussa käsittelen opinnäytetyöni tutkimuskysymykset, avaan tutkimuksen toteutukseen liittyviä käsitteitä, kerron tutkimusaineiston analysoinnista sekä lopuksi pohdin tutkimuksen eettisyyttä ja luotettavuutta.

3.1 Tutkimuskysymykset

Tutkin opinnäytetyössäni lasten näkemyksiä päivähoitoon ja siellä tapahtuviin aikuisen ja lapsen välisiin vuorovaikutustilanteisiin. Haluan selvittää, kuinka lapset kokevat päiväkodin aikuiset, päiväkodin tunneilmapiirin ja kuinka lapsilähtöisyys toteutuu päiväkodissa lasten silmin.

Tutkimuskysymykset ovat

- Millainen vaikutus päiväkodin aikuisen tuottamalla vuorovaikutuksella on lapsen päivään?
- Mitkä tekijät vaikuttavat lapsen viihtyvyyteen päiväkodissa?
- Miten lapsilähtöisyys toteutuu päiväkodissa lapsen silmin?

3.2 Laadullisella tutkimuksella lapsen ääni kuuluviin

Opinnäytetyöni tutkimusmenetelmiksi valitsin haastattelun sekä luovat menetelmät, joiden molempien avulla pääsen mahdollisimman lähelle tutkittavaa ilmiötä. Lasten haastattelemiseen liittyy omat riskinsä ja haasteensa, mutta motivaatio lähteä selvittämään heidän ajatuksiaan on ollut alusta asti suuri. Laadullisella eli kvalitatiivisella tutkimuksella on helpompi saada henkilökohtaisempia näkemyksiä tut-

kittavaan ilmiöön kuin määrällisellä tutkimuksella. Laadullinen tutkimus mahdollistaa tietynlaisen syvyyden saamisen tutkimukseen ja tämä onkin ollut juuri se asia, jota olen opinnäytetyöhöni halunnut saada. Lasten aitous ja rehelliset näkemykset antavat varhaiskasvatuksen ammattilaisille arvokasta palautetta, jota voidaan hyödyntää päivähoiton laatua parannettaessa.

Hirsjärvi, Sajavaara ja Remes (2007, 157) tuovat ilmi teoksessaan, kuinka laadullisessa tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita todellisen elämän kuvaamisesta. Kohdetta pyritään tutkimaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti, sillä todellisuutta ei voi pirstoa mielivaltaisiin osiin, vaan tapahtumat muovaavat tosiaan samanaikaisesti. Koska laadullisen tutkimuksen tarkoituksena on pikemmin löytää tai paljastaa tosiasioita kuin todentaa olemassa olevia totuusväittämiä, koin laadullisen tutkimusmuodon sopivan opinnäytetyöhöni paremmin kuin hyvin.

Laadullinen tutkimus suosii ihmistä tiedon keruun instrumenttina, sillä tutkija luottaa enemmän itse tekemiinsä havaintoihin, kuin mittausvälineiden antamaan tietoon (Hirsjärvi ym. 2007, 160). Valitsin lapset tutkimukseni kohderyhmäksi ja haastattelussa ilmenevät eleet, ilmeet ja äänenpainot ovat yhtä tärkeää tutkimustietoa kuin pelkkä puhekin. Laadullinen tutkimus pyritään suorittamaan mahdollisimman luonnollisissa olosuhteissa ja siksi päätin toteuttaa tutkimukseni päiväkodissa, johon haastattelun kysymyksetkin liittyvät. Lapsella tulee olla myös mahdollisuus kieltäytyä tutkimuksesta (Karlsson 2012, 47.)

Hirsjärven, Sajavaaran ja Remeksen (2007, 160) mukaan laadullisen tutkimuksen tutkimussuunnitelma muotoutuu pikkuhiljaa tutkimuksen edetessä. Mielestäni tämä sopi opinnäytetyöhöni hyvin, sillä lasten kanssa työskennellessä täytyy pystyä olemaan joustava ja muuttamaan suunnitelmia olosuhteiden niin vaatiessa. Laadullinen tutkimus myös käsittelee tapauksia ainutlaatuisina, joka määrittää myös aineiston tulkintaan.

3.3 Haastattelu ja luovat menetelmät aineiston keräämisen taustalla

Tutkimukseni menetelminä käytin haastattelua sekä piirtämistä, joiden avulla pystytään keräämään tietoa lapsen kokemuksia päivähoiton laadusta. Keskinen ja Virjosen (2004, 168, 169) mukaan lapsihaastattelun ongelmana saattaa olla haastattelijan asenne yrittää johdatella lasta haluamiensa vastausten äärelle. Lapsi voi myös haluta miellyttää aikuista pyrkien antamaan sellaisia vastauksia, joita luulee aikuisen haluavan kuulla. Jälkimmäisen välttämiseksi otin tutkimusmenetelmäksi myös luovia menetelmiä haastattelun rinnalle. Useammat aineistonkeruumenetelmät antavat jokainen erilaista tietoa, jolloin riski virheellisen tiedon saamisesta pienenee huomattavasti. Olin valmis ottamaan vastaan kaikenlaisia vastauksia, jolloin lasten rehelliset mielipiteet tulevat parhaiten esille.

Haastattelun etuna on se, että aineiston keruuta voidaan säädellä joustavasti ja aineistoa on mahdollista tulkita myös enemmän. Haastattelu tutkimusmenetelmänä korostaa myös ihmisen merkitystä subjektina, jolloin hänellä on mahdollisuus tuoda esille itseään koskevia asioita vapaasti. Ihmisen merkitys haastattelussa on olla merkityksiä luova ja aktiivinen osapuoli. (Hirsjärvi ym. 2007, 200.) Lapsen äänen esille tuominen on opinnäytetyöni yksi tärkeimmistä tavoitteista ja haastatteluhetki kahdestaan lapsen kanssa on sellainen hetki, joka vahvistaa lapsen osallisuutta. Lapsi saa hetkeksi tutun aikuisen jakamattoman huomion ja kertoa haastattelutilanteessa myös sellaisia asioita, joita hänelle tulee yhtäkkiä mieleen. Tällaiset ennalta suunnittelemattomat lisäykset luovat uusia merkityksiä opinnäytetyöhöni.

Käytin opinnäytetyöni keräämisessä teemahaastattelua, joka on lomake- ja avoimen haastattelun välimuoto. Teemahaastattelussa haastattelun aihepiirit eli teema-alueet ovat tiedossa, mutta kysymysten tarkka muoto ja järjestys puuttuvat. (Hirsjärvi ym. 2007, 203.) Tämä mahdollistaa haastattelutilanteen etenemisen haastateltavaa myötäillen. Laadin haastattelutilannetta varten teemahaastattelurungon (liite 1), jonka teemat ovat vuorovaikutus, tunneilmapiiri sekä lapsilähtöisyys. Näiden teemojen avulla keskustelin lasten kanssa teemoihin liittyvistä asioista. Haastattelut toteutin sekä yksilö- että parihaastatteluna, sillä osa lapsista jännitti aikuisen kanssa kahdestaan olemista, joka vaikuttaa oleellisesti haastattelun

onnistumiseen. Käytin aineiston keräämisessä myös piirustustehtävää, jossa lapsi sai piirtää hänelle kivoimman asian päiväkodissa sekä sellaisen asian, joka toi hänelle pahan mielen päiväkodissa. Piirustukset tuovat lapsen mielipiteitä esiin ja antavat opinnäytetyöhöni tärkeää tietoa sekä elävöittävät tutkimuksen tekemistä.

3.4 Tutkimusaineiston analysointi

Saatuja tutkimustuloksia analysoin sisällönanalyysin avulla, jota käytetään analysoimaan muun muassa dokumentteja, haastatteluita, kyselylomakkeita tai raportteja. Tuloksista on tarkoitus saada tiivistettyyn ja yleiseen muotoon kasattu kuvaus tutkittavasta ilmiöstä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 103). Ensin nauhoitettu aineisto litteroidaan eli haastattelut puretaan kirjalliseen muotoon (Kananen 2008, 80). Sana sanalta litterointi sopi analysoinnin aloittamiseen hyvin, sillä lasten vastaukset olivat osa lyhyitä. Tarkkoja tietoja päiväkodista tai lapsista ei anneta. Etenin analysoinnissa haastattelurungon (liite 1) teemojen mukaisesti etsien oleellisia vastauksia tutkimuskysymyksiini. Tutkimustuloksia analysoidessani käytän haastateltavista koodistoa H1, H2 ja niin edelleen. Piirustustehtävät kävin kaikki tarkasti läpi kirjatun ylös paperille niistä selvinneet asiat ja vedin niistä yhtenäiset johtopäätökset.

Käytin tutkimustuloksia esitellessäni haastattelujen suoraan lainattuja ilmauksia, jotka havainnollistavat tuloksia parhaiten. Suorat lainaukset tuovat opinnäytetyöhöni kaipaamaani elävyyttä ja syvyyttä sekä tuovat konkreettisesti ilmi lasten mielipiteitä.

3.5 Luotettavuus ja eettisyys tutkimuksessa

Tutkimuksen onnistumisen kannalta on tärkeää pyrkiä arvioimaan tutkimustulosten luotettavuutta. Tutkimuksen reliabelius tarkoittaa sitä, että mittaustulokset ovat toistettavissa. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että jos samaa henkilöä tutkitaan myöhemmin uudestaan ja saadaan sama tulos, ovat tutkimuksen tulokset reliabelit. (Hirsjärvi ym. 2007, 226.)

Laadullinen tutkimusmenetelmä harvoin sallii tutkimuksen toistettavuuden, sillä haastattelutilanteet toistaminen täysin samanlaisena on haastavaa. Haastattelutilanteeseen vaikuttavat esimerkiksi tutkittavan senhetkinen vireystila ja senhetkiset mielipiteet ja tunnekokemukset. Vuoden päästä tutkittava voisi vastata esitettäviin kysymyksiin eri tavalla, sillä ajan kuluminen on voinut muokata tutkittavan käsitystä maailmasta. Hirsjärven ym. (2007, 226) mukaan tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttaa myös tutkimuksen validius. Validius käsitteenä tarkoittaa tutkimusmenetelmän kykyä mitata juuri sitä, mitä sen on tarkoitus mitata. Laadullisessa tutkimuksessa validiutta voi arvioida esimerkiksi tutkimalla kuvausten ja siihen liitettyjen selitysten sekä tulkintojen yhteensopivuutta. Luotettavuuteen vaikuttaa myös tutkimuksen toteuttamisen tarkka selostaminen tutkimuksen jokaisessa vaiheessa.

Valitsemieni tutkimusmenetelmieni avulla koen saavani vastaukset laatimiini tutkimuskysymyksiin. Haastattelu antaa luotettavaa tietoa suoraa tutkittavalta kohteelta ja olen pyrkinyt minimoimaan siihen liittyvät mahdollisia virheitä aiheuttavat tekijät. Lasten tunteminen etukäteen vähentää lasten kokemaa jännitystä haastattelutilanteessa ja asteittain aloitettu tutkimuksen tekeminen johdattelee lasta kohti viimeisenä tapahtuvaa haastattelua. Ensimmäisenä lapset saavat piirtää kolmen lapsen ryhmissä, jolloin käyn samalla heidän kanssaan vapaata keskustelua. Haastattelupäivänä suoritan viimeisen vaiheen ja haastattelen lapsia pareittain tai kahden kesken lapsen kanssa. Parihaastatteluissa toinen lapsista on mahdollinen jännittäjä, jonka on helpompi rentoutua, kun reippaampi lapsi on tukena.

Tutkimuksentekoon liittyy myös useita eettisiä vaatimuksia, jotka olen ottanut huomioon opinnäytetyötä tehdessäni. Hirsjärven ym. (2007, 23) mukaan hyvät tieteelliset käytännöt tekevät tutkimuksesta eettisen. Olen hankkinut tutkimuksen tekemiseen tarvittavat luvat sekä Seinäjoen varhaiskasvatusjohtajalta (liite 2) että päiväkodin lasten vanhemmilta (liite 3). Olen kertonut jokaiselle haastateltavalle lapselle henkilökohtaisesti, miksi haastattelen heitä ja mihin haastattelun tuloksia tarvitaan.

Ketään haastateltavaa lasta ei mainita tutkimuksessani nimeltä, eikä ulkopuolinen lukija pysty tunnistamaan lasten henkilöllisyyksiä. Seinäjokista päiväkotia, jossa haastattelut tehtiin, ei myöskään mainita tekstissä nimeltä. Toisen kirjoituksia ei voi

esittää omina ajatuksinaan. En plagioi työssäni muiden tekstejä, vaan kerron asiat omin sanoin sekä olen tarkka lähdeviitteiden merkitsemisessä. Tutkimusaineistoa säilytän turvallisesti opinnäytetyöprosessin ajan ja sen päätyttyä tuhoan keräämäni aineiston. Opinnäytetyöni julkaistaan Seinäjoen kaupungin Internet-sivuilla sekä luovutan yhden kappaleen yhteistyöpäiväkodin käyttöön.

4 LAPSEN AITO KOHTAAMINEN

Lapsi viettää tänä päivänä päiväkodissa suurimman osan päivästänsä. Lapsen päivä on täynnä erilaisia kohtaamisia päiväkodin aikuisten kanssa ja vastuu näistä kohtaamisista on aikuisilla. Aikuisella on valta päättää, millaista vuorovaikutusta hän tarjoaa lapselle; ovatko vastaukset lapsen kysymyksiin lyhyitä ”joo” ja ”niin” sanoja vai keskittykö aikuinen lapsen asiaan aidosti. Aikuisen teot jättävät lapsen jäljet, sillä lapsi muodostaa käsityksen itsestään aikuisen reaktioiden kautta. Laki lasten päivähoidosta (L 25.3.1983/304) määrittelee, että päivähoiton tulee omalta osaltaan tarjota lapselle jatkuvat, turvalliset ja lämpimät ihmissuhteet, lapsen kehitystä monipuolisesti tukevaa toimintaa sekä lapsen lähtökohdat huomioon ottaen suotuisa kasvuympäristö. Suurin hyöty sekä yksilölle että yhteiskunnalle koituu voimavaroista, jotka ohjataan takaamaan päivähoiton laatu (Kallila 2012, 9). Tässä luvussa käsittelen lapsen kiintymyssuhdetta, lapsen ja aikuisen välistä vuorovaikutusta, aikuisen sensitiivisyyden merkitystä vuorovaikutustilanteissa sekä positiivisten tunteiden vahvistamista päiväkodissa.

4.1 Turvallinen kiintymyssuhde lapsen itsetunnon perustana

Jotta kasvattajat turvaisivat lapsen suotuisan kehityksen, täytyy lapselle välittyä tunne, että hän on rakastettava ja arvokas. Tällainen kokemus syntyy lapselle silloin kun hänen perustarpeensa tyydytetään, aikuinen sitoutuu vuorovaikutukseen lapsen kanssa ja on läsnä sekä saatavilla. (Kalliala 2012, 14.) Lapsi voi muodostaa kiintymyssuhteen myös päiväkodin kasvattajaan.

Kiintymyssuhde perustuu lajikehitykseen liittyvään piirteeseen: lapsella on biologinen tarve muodostaa läheinen suhde aikuiseen jäädäkseen eloon (Vilen ym. 2006, 87.) .Brittiläinen psykiatri John Bowlby (1907-1990) on kehittänyt teorian kiintymyssuhteista, jonka mukaan lapsi kiintyy niihin aikuisiin, jotka hoivaavat häntä eniten ja hoiva täyttää hyvän hoivan ehdot. Bowlby tarkoittaa kiintymyksellä vahvaa tunnesidettä, joka muodostuu lapsen ja häntä hoivanneen aikuisen välille. Useimmiten tällainen kiintymyssuhde muodostuu lapsen ja äidin välille, mutta jos äiti ei

pysty tarjoamaan turvallista hoivaa, voi kiintymyssuhde muodostua johonkin toiseen aikuiseen. Kun lapsi kokee turvattomuutta tai pelkoa, hän turvautuu luotettavimpana pitämäänsä aikuiseen ja rauhoittuu esimerkiksi päästessään syliin. (Rusanen 2011, 27). Puolimatkan (2004, 48-49) mukaan lapsen kiintymyssuhteen kannattelemisen vaatii aikuiselta kypsyyttä nostaa lapsen tarpeet tarvittaessa omien tarpeiden edelle. Lapsi kokee olevansa arvokas ja rakastettu silloin kun hän näkee, että aikuinen ymmärtää häntä, vastaa hänen tarpeisiinsa ja on läsnä arkipäivän tilanteissa.

Turvallisesti ja turvattomasti kiintyneiden lasten välillä on havaittavissa suuria eroja. Turvallisesti kiintynyt lapsi ottaa helposti kontaktia vanhempaan ja käyttää vanhempaan turvallisuutensa perustana esimerkiksi tilanteissa, joissa lasta pelottaa. (Rusanen 2011, 63.) Kannisen ja Sigfridsin (2012, 32-33) mukaan turvallinen kiintymyssuhde on yhteydessä lapsen sosiaaliseen joustavuuteen, leikkimiskykyyn yksin tai ryhmässä, tunteiden säätelyyn, empatiakykyyn ja kykyyn sopeutua stressiin. Päiväkodissa turvallisesti kiintyneiden lasten on helpompi muodostaa luottavainen suhde päiväkodin hoitajiin, jolloin päiväkodissa vietetty aika on mielekästä. Turvattomasti kiintyneet lapset sen sijaan voivat olla ripustautuvia, ahdistuneita, levottomia tai huomionhakuksia negatiivisella tavalla. On kuitenkin mahdollista, että päiväkodissa rauhalliselta tai aurinkoiselta vaikuttava lapsi onkin tarkemmin tutkituna huomattu olevan kiihtyneessä tilassa. Lapsi voi olla jatkuvasti ”tuntosarvet pystyssä” ja tarkkailla aikuisen mielenliikkeitä pyrkien mukautumaan niihin mahdollisimman hyvin.

Rusasen (2011, 17) mukaan lapsen ensimmäiset vuodet ovat erittäin kriittistä aikaa tunnesiteiden muodostumisen kannalta ja lapsi voi vahingoittua, jos kiintymys lapselle tärkeimpiin ihmisiin häiriintyy. Usein oletetaan, että vahingoittuminen tapahtuu aina kodissa, jossa vanhemmat eivät ole antaneet lapselle hänen tarvitsemaansa hoivaa ja emotionaalista lämpöä. Lapsen kiintymyssuhde voi häiriintyä myös turvallisessa päiväkodissa, koska jo pelkästään vanhemmista erossa oleminen järkyttää lapsen mieltä. Jos tämän lisäksi hoitohenkilökunta ei ole emotionaalisesti läsnä, on vahingoittumisen riski suuri. Varhaislapsuuden kiintymyssuhteiden häiriytyminen voi aiheuttaa lapsella myöhemmin aggressiivisuutta, käytöshäiriöitä ja sosiaalisia sekä mielenterveydellisiä ongelmia. Siksi onkin äärimmäisen tärke-

ää, että päiväkodin henkilökunta on omalta osaltaan kannattelemassa lapsen kiintymyssuhteita ja tarjoamassa lapselle sitä hoivaa, jota hänen kuuluisi saada vanhemmiltaan. Mitä enemmän hoitohenkilökunta pystyy antamaan lapselle läheisyyttä, sitä onnellisemmassa asemassa lapsi on. Viisi ensimmäistä vuotta ovat erityisen tärkeitä lapsen kiintymyssuhteiden kannalta ja jos lapsi viettää näistä vuosista suurimman osan päiväkodissa, on päiväkodin henkilökunnalla suuri vastuu ja tehtävä. Emotionaalisen kontaktin ottaminen lapsiin päivittäin pitäisi olla jokaisen päiväkodin varhaiskasvatuksen perusta. (Rusanen 2011, 17.) Turvallisessa kiintymyssuhteessa elävä lapsi voi nauttia päivästä päivähoidosta, mutta iloitsee eniten hetkestä, jolloin vanhemmat hakevat kotiin (Vilen ym. 2006, 113).

Rusanen (2011, 197) jatkaa teoksessaan, kuinka ajatus siitä, että päivähoidossa lapsi saa tutustua useisiin ystävällisiin aikuisiin ja saa jatkuvasti kasvattajilta ehdo- tonta rakkautta on kaunis, mutta todellisuudessa yhdestäkään aikuisesta ei välttämättä tule lapselle läheistä. Lapsiryhmät ovat tänä päivänä suuria ja aikuisen oma asenne lapsiin ratkaisee tuleeko lapsi aidosti kohdatuksi päivän aikana. Päiväkodin kasvattaja työskentelee usein kovan paineen alla, hänen kärsivällisyyttään koetellaan päivittäin ja voimavarat ovat välillä vähissä. Kasvattaja saattaa välillä lamaantua ymmärtäessään, kuinka kaukana hänen työskentelytapansa on siitä ihanteesta, joka tukee parhaiten lapsen kasvua ja kehitystä.

Puolimatka (2004, 55-58) tuo teoksessaan esille lohdullisia ajatuksia, jotka auttavat päiväkodin kasvattajia työssään. Kasvatusihanne auttaa kasvattajaa itsekriittiseen pohdiskeluun, jossa hän arvioi omia asenteitaan ja toimintatapojaan. Kun kasvattaja tulee pohtiessaan tietoisiksi omista puutteistaan, on hänen helpompi hyväksyä myös lasten puutteet. Ehdotonta rakkautta pohtiessa kasvattajan on tärkeä soveltaa periaatetta myös itseensä, jotta hän pystyy antamaan itselleen anteeksi puutteensa ja kohtelemaan itseään armollisesti. Tällä tavoin kasvattaja pystyy rakentamaan realistisen kuvan omasta työskentelystään korjaten puutteitaan ihanteen valossa, mutta muistaen oman arvon merkityksen.

4.2 Lapsen ja aikuisen välinen vuorovaikutus päivähoitossa

Tunteiden osoittaminen, kommunikaatio ja herkkyys reagoida lasten tarpeille ovat aikuisen ja lapsen välisessä vuorovaikutuksessa niitä asioita, jotka antavat lapselle pohjan myönteiselle kehitykselle. (Hujala, Puroila, Parrila & Nivala 2007, 165-166.) Kalliala (2008, 11, 30) määrittelee teoksessaan aikuisen ja lapsen vuorovaikutuksen sävyttävän päiväkodissa kaikkea toimintaa. Päivähoidon aikuisilla on valta sävyttää lasten päivä iloisin ja lämpimin tai apein ja kylmin sävyin. Lasta kunnioittavan ja lapsen huomioonottavan ilmapiirin aistii päiväkodista lähes heti, kuten myös välinpitämättömän ja kohtaamattoman tunneilmapiirin. Lapsi aistii hyvin nopeasti, jos aikuinen ei pidä hänestä (Vilen ym. 2006, 42). Vuorovaikutuksella on todella suuri merkitys lapsen hyvinvointia ajatellen, sillä vain vuorovaikutuksen kautta saa sellaista tietoa lapsesta, joka on oleellista hänen hoivansa kannalta. Kun vuorovaikutus lapsen ja päivähoiton aikuisen välillä on onnistunutta, pystyy aikuinen löytämään tien lapsen maailmaan ja näin ymmärtämään häntä paremmin. Vuorovaikutus lapsen kanssa sisältää ohjaamista, keskustelua, ilmeitä, eleitä, väikenemistä ja liikettä. (Kalliala 2008, 30.)

Keskinen ja Virjonen (2004, 132) kertovat teoksessaan, kuinka päivähoitoon siirtyessään lapsi vie sinne mukanaan siihenastiset kokemukset lähimmäisistä ihmissuhteistaan. Päivähoitossa lapsi kohtaa uusia tilanteita, uusia aikuisia ja hänelle aukeaa aivan uudenlainen maailma. Tilanne olisi haastava jopa aikuiselle, joten lapsi saattaa olla aluksi hyvin stressaantunut ja hämmentynyt. Lapsi joutuu myös olemaan ensimmäistä kertaa erossa vanhemmistaan pitkiä aikoja. Turvallisesti kiintynyt lapsi protestoi ero- ja/tai jälleennäkemistilanteissa vahvasti, mutta sopeutuu melko nopeasti uuteen tilanteeseen. Tarpeeksi pitkä tutustumisaika sekä esimerkiksi vanhempien valokuvat päivähoitossa helpottavat lapsen eroahdistusta.

Sosiaalisella vuorovaikutuksella on suuri merkitys ihmismielen muodostumisen kannalta. Varsinkin lapsen ensimmäiset vuodet ovat merkittäviä, sillä silloin erityisesti aivot ovat vielä muotoutumassa. Varhaisella vuorovaikutuksen on katsottu muovaavaan esimerkiksi toimintatapojamme, ruumiintoimintojamme ja tunnekokemuksiamme. Lapsen aivot muovautuvat merkittävästi vuorovaikutuksessa ja mukautuvat tärkeimpien ihmissuhteiden ilmapiiriin. Ei siis ole aivan merkityksetön-

tä, millaisessa tunneilmapiirissä lapsi viettää päivänsä päivähoitossa. Lapsi muodostaa käsityksiä itsestään tehden päätelmiä sen kautta, kuinka häntä kohdataan ja kohdellaan. (Kanninen & Sigfrieds 2012, 27). Sanoilla, jotka kuvailevat meitä, on iso merkitys sille, keitä olemme. Aikuinen voi tiedostamattaan tukea lapsen kiusaajan roolia siten, että lapsi toistuvasti kuulee itseensä liitettävän sanan tuhma (Repo 2013, 111).

Oma sisäinen dialogi näyttäytyy myöhemmin siinä, kuinka lapsi kohtelee muita. Jos lapsi esimerkiksi saa kotonaan vanhemmiltaan jatkuvasti negatiivista palautetta, saattaa tämä näyttäytyä päiväkodissa lapsen kielteisenä suhtautumisena itseensä. Lapsi saattaa haukkua itseään ja omia töitään huonoiksi ja hän saattaa ahdistua suoritustilanteissa. Sama lapsi kohtelee myös ikätovereitaan kriittisesti. Onkin äärimmäisen tärkeää, että päivähoiton työntekijät pohtivat, millaista dialogia he opettavat lapsille. (Kanninen & Sigfrieds 2012, 27).

4.3 Sensitiivisyyden merkitys vuorovaikutuksessa

Sensitiivisyys käsitteenä tarkoittaa aikuisen herkkyyttä tunnistaa lapsen tunnetiloja. Sensitiivisesti toimiva aikuinen osaa vastata lapsen tarpeisiin, hän on lämmin ja kannustava, hän kunnioittaa ja arvostaa lasta sekä hän pystyy tunnistamaan lapsen huolenaiheet (Kalliala, 2008, 78). Sensitiivisyyden merkitystä ei voi tarpeeksi korostaa päivähoitotyössä, sillä aikuisen teot jättävät lapseen aina jäljen. Lapsi peilaa itseään jatkuvasti aikuisen kautta esimerkiksi seuraamalla tarkasti aikuisen ilmeitä, tekemällä päätelmiä aikuisen kehonkielestä ja ottamalla vastaan aikuisen sanoja. Lapsi esittää päivän aikana lukuisia kysymyksiä hakien vuorovaikutusta ja tekee päätelmiä itsestään aikuisten vastausten tai vastaamattomuuden perusteella. (Kalliala 2008, 78.) Pedagogisesti sensitiivinen aikuinen havaitsee lapsen aloitteet ja viestit ja vastaa niihin lapselle mielekkäällä tavalla (Repo 2013, 99).

Kannisen ym. (2012, 92-93) mukaan varsinkin pienet lapset aistivat herkemmin tunneilmapiiriä ja tunneilmaisua kuin puhuttuja ohjeita, sillä vasta toisella ikävuodella kieli kehittyy kommunikaation välineeksi. Aikuinen vaikuttaa tekemisillään, tekemättä jättämisillään, asenteillaan, eleillään, ilmeillään ja olemuksellaan siihen,

millainen ilmapiiri hänen ympärilleen muodostuu (Repo 2013, 99). Tunneilmapiirin herkkä aistiminen jatkuu sen jälkeen vielä pitkään ja aikuisen ilme- ja elekielen seuraaminen tuntuu lapsesta luontevalta. Sensitiivisyys näkyy aikuisen ilmekielessä ja onkin tutkittu, että lapset viihtyvät enemmän hymyilevien ja ilmeikkäiden aikuisten kanssa kuin totisten ja hiljaisten. Lapset kokevat usein ilmeettömän aikuisen vihamieliseksi, vaikka aikuinen ei sellainen olisikaan. Jo alle vuoden ikäinen lapsi stressaantuu aikuisen ilmeettömyydestä, sillä hän ei saa vahvistusta omille kokemuksilleen aikuisen reaktioista. On kuitenkin muistettava, että sensitiivisyys ei tarkoita keinotekoista positiivisuutta. Lapset ovat hyvin tarkkasilmäisiä ja aistivat, jos aikuisen reaktiot eivät ole aitoja. Keinotekoinen positiivisuus käy myös työntekijälle ajan kanssa liian raskaaksi. (Kanninen ym. 2012, 92-93.)

Sensitiivisyys tulee todeksi erilaisissa kohtaamisissa lasten kanssa. Kohtaaminen on monikerroksista kasvokkain asettumista toisen ihmisen kanssa ja se voi olla rakentavaa tai rikkovaa. Erilaisilla kohtaamisilla voidaan vahvistaa tai haavoittaa ihmisiä. Aikuisen ja lapsen kohtaaminen on hyvin erityistä, sillä heidän roolinsa ovat erilaiset. Vastuu kohtaamisista on aina aikuisilla heidän elämäkokemuksensa, ymmärryksensä ja ammatillisen vastuunsa vuoksi. Aikuisella on vastuu siitä, että lapsi tulee kauniisti kohdatuksi eikä hänen turvallisuutensa tai omanarvontuntonsa murene kohtaamisten aikana. (Mattila 2011, 15, 18.)

Mattila (2011, 27-30.) korostaa hyväksyvän katseen merkitystä vuorovaikutustilanteissa lapsen kanssa. Nähdyn tuleminen on lapsen kasvun ja kehityksen kulmakivi, sillä sen kautta lapsen itsetunto ja omanarvontunto vahvistuvat sekä luottamus toisiin ihmisiin muodostuu. Hyvä katse voi kertoa lapselle arvostusta, toivoa, luottamusta, turvallisuutta, anteeksiantoa, ymmärrystä, vahvuutta ja iloa. Kun lapsi näkee tällaisia tunnetiloja aikuisen silmissä, heräävät ne elämään myös lapsessa (Penttinen 2002, 35). Hyvää katsetta ei kuitenkaan voi opetella ulkoa. Kukaan ei voi kertoa, kuinka katseeseen saadaan tietty pilke tai kuinka hymyillään hyväksyvästi. Nämä ovat asioita, jotka lähtevät kasvattajan sisältä ja aidosta välittämisestä lapsia kohtaan. (Repo 2013, 101.)

Penttisen (2002, 35) mukaan sensitiivisesti toimiva aikuinen ymmärtää hyvän katseen merkityksen ja tietää, kuinka katseella voi olla myös halventava, alentava,

pilkkaava ja mitätöivä vaikutus. Lapsi etsii herkästi toisen ihmisen katseesta merkkejä siitä, pidetäänkö hänestä vai ei ja rakentaa saamiensa viestien perusteella omanarvontuntoaan. Liian usein lapselle läheiset aikuiset katsovat lasta katseella, joka ilmaisee lukkoon lyödyn käsityksen lapsesta, joka saattaa perustua saatuun tai luultuun tietoon lapsesta. Tällainen katse kertoo lapselle, että aikuinen on päättänyt nähdä hänet tietyllä tavalla, jolloin lapselle ei anneta mahdollisuutta tulla nähdyksi omana itsenään.

Haavoittavasta katseesta on kyse myös silloin, kun aikuinen kokee helpommaksi nujertaa hankalasti käyttäytyvän lapsen pelottavalla, tuomitsevalla tai vaativalla katseella. Tällaisen katseen vastaanottaminen saattaa tehdä lapsen araksi ja hän kyseenalaistaa hyväksytyksi tulemistaan. Lapsen katseen välttely saattaa kertoa aikuisen välinpitämättömyydestä, väsymyksestä tai rohkeuden puutteesta. Aikuinen aavistaa, että lapsen katse sisältää huolenpidon kaipuuta tai hätää, johon aikuinen ei ehkä tiedä kuinka vastata. Silloin on helpompi olla näkemättä. (Penttinen 2002, 35).

4.4 Positiivisten tunteiden vahvistaminen päiväkodissa

Repo (2013, 99) ilmaisee teoksessaan vahvasti mielipiteensä myönteisen vuorovaikutuksen merkityksestä lapsen kohdalla. Lapsi tarvitsee runsaasti kokemuksia siitä, että hän on hyväksytty, arvokas ja että toisten ihmisten kanssa on mukavaa ja heihin voi luottaa. Tällaiset kokemukset ovat omalta osaltaan muokkaamassa lapsen käsitystä itsestään, joka näkyy myöhemmin siinä, kuinka hän kohtelee muita. Kasvattajan vastuulla on luoda päiväkodin ilmapiiristä lapsen kasvua ja kehitystä myönteisesti kannatteleva. Brucen (2010, 159) mukaan on myös tärkeää kiinnittää huomiota päiväkodin ”vierailijoihin” kuten esimerkiksi opiskelijoihin, joilla on usein pitkä harjoittelu tehtävänä päiväkodissa. Myös näillä vierailijoilla on suuri merkitys lapsen päivään ja päiväkodin yleiseen ilmapiiriin. Siksi ei ole ihan se ja sama, kenet päiväkotiin päästää tekemään harjoittelu, sillä vierailijat jättävät lapsen joko positiivisen tai negatiivisen jäljen.

Lindon (2012, 106-107) painottaa teoksessaan positiivisen palautteen antamisen merkitystä. On tärkeää muistaa rohkaista lasta sanoilla ja myös kehonkieltä käyttämällä kuten hymyilemällä kannustavasti. Joskus kasvattaja joutuu antamaan myös negatiivista palautetta, joka ei aina ole huono asia. Negatiivisen palautteen antaminen ei hajota lasta, vaan antaa hänelle työkaluja kehittyä tietyllä alueella. Negatiivisen palautteen voi silti antaa asiallisesti ja lämpimästi esimerkiksi ehdottamalla joitakin parannus ehdotuksia. Liiallinen ylistäminen ei pitkällä tähtäimellä ole hyödyksi lapselle ja hänen itsetunnonalleen.

Masennus ja mielenterveysongelmat ovat Suomessa vuosi vuodelta yleisempiä ja valtiolta menee paljon rahaa näiden ongelmien korjaamiseen. Mielenterveysongelmien ennaltaehkäiseminen voidaan aloittaa jo päiväkodissa ja kasvattajat eivät tarvitse siihen minkäänlaista mielenterveystyön koulutusta. Mäkelän (2010) mukaan kasvattajilla on mahdollisuus vahvistaa lapsen kykyä tuntea iloa ja onnea, sillä lapsi muodostaa merkittävän tunnesäätelysuhteen kaikkiin hänen arjessa mukana oleviin aikuisiin. Kun kasvattaja osoittaa kiinnostusta lapsen kokemuksiin ja elää mukana lapsen arjen iloisissa tapahtumissa, lapsen kyky ylläpitää hyvänolon tunnetta kuormittavissa tilanteissa vahvistuu. Jaettu ilo tuo runsaasti mielihyvää ja päivähoitossa kasvattajilla on mahdollisuus olla omalta osaltaan myös tukemassa niiden lasten mielihyväkokemuksia, joiden vanhemmat ovat esimerkiksi masentuneita tai välinpitämättömiä lastansa kohtaan. Tällaiset lapset eivät välttämättä osaa innostua tai iloita kotona saamansa mallin vuoksi ja näille lapselle kasvattajan tarjoama esimerkki on arvokas. Kaikki positiiviset arkiset kokemukset päivähoitossa kehittävät lapsen kykyä empatiaan ja toisten huomioimiseen. (Mäkelä 2010 Verkkojulkaisu)

5 AIKUISEN VAI LAPSEN PÄIVÄ

Lapsen päivää siivittää päiväkodin aikuisen tekemät päätökset ja heidän tapansa kasvattaa lapsia. Suomessa on vallinnut hyvin pitkään autoritaarinen kasvatustyyli, joka ei anna lapsille valtaa päättää itseään koskevista asioista. Tällainen kasvatustyyli ei anna lapsen päättää itse, vaan aikuinen päättää lapsen puolesta olettaen tietävän, mikä lapselle on parasta. (Järvinen ym. 2009, 24.) Tänä päivänä päivähoito on kuitenkin kulkeutumassa kohti lapsilähtöistä kasvatustyyliä. Lapsilähtöisyys ei tarkoita sitä, että lapset saisivat tehdä mitä tahansa milloin tahansa, vaan sitä, että heille annetaan valinnanvapautta ikäänsä nähden järkevissä puitteissa. Tässä luvussa pureudun lapsilähtöisyyden eri tasoihin, pohdin kasvattajan läsnäolon haasteita ja hänen rooliaan päivähoitossa sekä kerron, kuinka lapsi voi kokea stressiä päivähoitossa.

5.1 Lapsilähtöisyys päiväkodissa

Lapsilähtöisyys mainitaan lähes jokaisen päiväkodin esitteessä päiväkotia pyörittävänä arvona ja Kallialan (2008, 22) mukaan siitä onkin tullut fraasi, jonka merkitys ei välttämättä ole selvä työntekijöille. Kysyttäessä, kuinka lapsilähtöisyys näkyy päiväkodissa käytännön tasolla tai mitä se tarkoittaa käytännössä aikuisen toiminnan kannalta, vastaukset saattavat olla hyvinkin ympäröiväisiä. Kallialan (2008, 24) mukaan aikuisjohtamaiset kasvattajat välttävät lapsilähtöistä kasvatustyyliä, sillä he pelkäävät sen vähentävän kasvattajiin kohdistuvia vaatimuksia. Heille vierasta on ajatus siitä, että osan asioista voi hoitaa yhdessä lasten kanssa tai heittää pallon välillä lapsille.

Hujala, Puroila, Parrila ja Nivala (2007, 55) määrittelevät teoksessaan lapsilähtöisyyden korostavan lasta aktiivisena oppijana ja oman oppimisensa subjektina. Aikuisen tehtävä on antaa tilaa lapsen oppimisprosessin muodostumiselle ja välttää antamasta liian paljon valmiita malleja. Lapsilähtöisyyttä pidetään varhaiskasvatuksessa itsestään selvänä asiana ja se löytyy kaikista varhaiskasvatukseen liittyvistä laatuvaatimuksista, mutta harvemmin lähdetään pohtimaan, mitä se oikeasti

tarkoittaa käytännössä. Usein kiireisen päiväkotiarjen keskellä on helpompi ja selkeämpi toimia aikuislähtöisesti, mutta tämä ei aina palvele lasten etua. Lapsilähtöisyyden toteuttaminen vaatii aikuisilta taitoa kuunnella sekä rohkeutta antaa myös lasten ohjata.

Marjasen (2013, 78-83) mukaan lapsilähtöisyyden yhteydessä puhutaan myös paljon lasten osallisuudesta, joka on kiinteä osa lapsilähtöistä toimintaa. Osallisuus lapsen kohdalla tarkoittaa sitä, että hänellä on päivän aikana mahdollisuus tulla kuulluksi ja hän voi kokea olevansa tärkeä ja arvokas osa päiväkotiryhmää. Tässä oleellista on yhteisön jäsenten jaettu emotionaalinen yhteys, joka muodostuu vähitellen (Ikonen 2006, 158).

Osallisuus voidaan nähdä tikapuina, jonka alimmalla askelmalla lapset ovat toiminnassa mukana, mutta heidän ajatuksiaan ei kysytä. Esimerkkinä tästä tilanne, jossa aikuiset järjestävät päiväkotiin taidenäyttelyn lasten piirustuksista. Lapset ovat kyllä osallistuneet piirtämiseen, mutta he eivät saa olla osallisina näyttelyyn liittyvissä valinnoissa ja järjestelyissä. Ylimmällä portaalla lapset ovat aloitteen tekijöitä ja aikuiset sekä lapset ovat tasavertaisia toisiinsa nähden. He ideoivat, toteuttavat ja tekevät päätöksiä yhdessä. Tähän väliin mahtuu osallisuutta, jossa lapset ovat mukana, mutta eivät esimerkiksi ymmärrä mistä on kyse tai heidän mielipiteitään kysytään vain muodon vuoksi, mutta niitä ei haluta toteuttaa. (Marjanen ym. 2013, 78-83.)

Lapsen osallisuus lähtee liikkeelle pikkuhiljaa lasten totutellessa siihen, että kasvattajat antavat heille vapauden olla vaikuttamassa päivän sisältöön. Pääkaupunkiseudulla tehdyssä lasten osallisuuteen liittyvässä kokeilussa lapset alkoivat vähitellen tuoda omia ideoitaan ja ajatuksiaan esille rohkeammin. Kokeilussa päiväkodin kasvattajia pyydettiin luopumaan tarkasta viikko-ohjelmasta, joka vaati kasvattajilta melkoista ajattelutavan muutosta. Kokeilun tuloksena kiire väheni päiväkodissa huomattavasti; kasvattajilla oli aikaa pukea lapset rauhassa ja pysähtyä juttelemaan heidän kanssaan, kun ei ollut kiire seuraavaan tekemiseen. Kiireen vähenemisen myötä kasvattajien työhyvinvointi parani huomattavasti, jolla oli suora vaikutus päiväkodin ilmapiiriin. Kun työntekijät voivat hyvin, tarttuu hyvä olo positii-visena voimavarana myös lapsiin. (Mäkitalo ym. 2011, 52-53.)

5.2 Läsnaolon haasteet

Päivähoitotyö on useimmille kasvattajalle kutsumustyö, sillä harva haluaa työkennellä lasten kanssa, jos ei pidä heistä. Päivähoitotyötä ei myöskään tehdä suuren tilipussin toivossa. Kutsumustyöstä huolimatta kasvattajat eivät aina koe työtehtävänsä ihanaksi ja ammatillisia haasteita löytyy paljon. (Oulasmaa & Riihonen 2013, 6).

Kallialan teoksessa (2008, 31) Dencikin, Bäckströmin ja Larssonin päiväkodissa tekemä tutkimus kuvaa, kuinka päiväkodin työntekijät vaikuttavat usein kyllästyneiltä silloin, kun lapset eivät suoranaisesti vaadi heiltä mitään. Useat päiväkodit suosivat lasten vapaata leikkiä, jolloin aikuisen tehtävä on lähinnä lasten silmälläpitoa. Tällaisissa tilanteissa aikuiset usein vetäytyvät vuorovaikutuksesta fyysisesti ja psyykkisesti. Lasten leikkiessä on hyvä hetki hengähtää ja vajota omiin ajatuksiin, tarkastaa sähköposti, järjestellä hyllyjä, venyttää kahvitaukoa tai soittaa puheluita. Aikuinen vaikuttaa poissaolevalta tai jopa torjuvalta, jolloin lasten on hankala lähestyä häntä. Lasten leikkihetket saattavat tuntua aikuisesta myös puuduttavilta ja ikävystynyt ilmapiiri on helposti havaittavissa.

Aikuiset voivat vetäytyä myös juttelemaan toistensa kanssa, mikä sinänsä on luonnollista. Työkavereiden tuki ja päivittäisten kuulumisten vaihto kuuluu työhön kuin työhön, mutta silloin jos aikuisseura estää havainnoimisen tai jättää lapset vaille kaipaamaansa vuorovaikutusta, se muuttuu riskiksi. Vuorovaikutuksesta vetäytymisestä saattaa tulla helposti jokapäiväinen toimintatapa, jonka päiväkodin aikuiset suovat itselleen. Tämä kuitenkin etäännyttää lapsia ja aikuisia toisistaan. Päivähoidon aikuiset saattavat tiedostaa tämän, mutta omasta ”hengähdyshetkestä” luopuminen saattaa tuntua pahalta. (Kalliala 2008, 31.) Tällaisessa tilanteessa on kuitenkin hyvä miettiä, ketä varten päivähoitotyötä tehdään ja pohtia omaa motivaatiotaan työhön. Jos vuorovaikutuksesta vetäytymisessä on kyse omasta uupumuksesta, on hyvä ottaa asia puheeksi esimerkiksi työkaverin kanssa ja tarvittaessa hakea apua.

Denrick, Bäckström ja Larsson (2008, 34) tutkimus osoittaa, että usein vuorovaikutus lapsen ja aikuisen välillä on ystävällistä, mutta välineellistä. Koska suurin osa

vuorovaikutuksesta on muistuttelua ja ohjaamista, muuttuu työskentelytapa rutiininomaiseksi hoivaksi, jota leimaa ammatillinen neutraalius. Tällaiseen hoivaan kuuluu usein myös lasten ideoiden mitätöiminen ja vähäinen rohkaiseminen. Passiivinen aikuinen mitätöi kaikista tärkeimmän. On sanomattakin selvää, että tällainen ilmapiiri lannistaa lapsen ja on haitallista hänen suotuisalle kehitykselleen.

Kalliala (2008, 34) painottaa, että jos vuorovaikutukseen lapsen kanssa ei lähdetä silloinkaan kun se olisi mahdollista, aletaan tyytyä helposti vähään. Rutiininomaisesta ja niukasta vuorovaikutuksesta lasten kanssa tulee normaalia eikä sitä kyseenalaisteta. Tällaiset käsitykset lasten kanssa toimimisesta periytyvät usein ammatilliselta sukupolvelta toiselle. Jos opiskelija on tottunut harjoittelujensa aikana näkemään passiivista vuorovaikutusta lapsen ja aikuisen välillä, hän todennäköisesti alkaa toimia itsekin samalla tavalla. Iloinen ja lämmin vuorovaikutus jää kaukaiseksi ihanteeksi, josta voidaan lukea varhaiskasvatusta käsittelevistä oppikirjoista.

Laura Kolbe (35) kertoo, kuinka Suomalainen päivähoitojärjestelmä takaa lapsista huolehtimisen, mutta usein aikuisen ja lapsen välinen ilo, rakkaus ja hulvaton riemu puuttuvat. Päiväkodin henkilökunnalla näyttää olevan todella harvoin aidosti hauskaa työssään. Riihonen ja Tuukkanen (2013, 77) haluavat kuitenkin muistuttaa, että päiväkotien väliset erot voivat olla hyvinkin suuria ja eroavat laadultaan tosistaan. Työntekijöiden välinen avoin ja positiivinen ilmapiiri auttaa kasvattajaa nauttimaan työstään kokonaisvaltaisesti.

5.3 Kasvattajan rooli päiväkodissa

Kasvattajan vastuu päiväkodissa on todella suuri – hän on pitämässä huolta toisen ihmisen elämän rakkaimmista ihmisistä. Kasvattajalla on myös suuri valta päättää päiväkodin sisällä tapahtuvista asioista esimerkiksi miten lapsen itkuun reagoidaan, mitä yhteisillä tuokiolla tehdään ja miten riitatilanteet ratkaistaan. Kuitenkin vasta lapsen kokemukset päivähoidosta kertovat, onko päivähoito laadukasta vai ei. (Kalliala 2012, 9.) Kasvattajan on tärkeä ymmärtää olevansa

lasten roolimalli. Ajoittain on hyvä tarkastella omia arvoja ja käyttäytymistä, jotta osaa ohjata lapsia johdonmukaisesti. Esimerkkinä: aikuinen komentaa lasta huutamalla olemaan huutamatta. (Repo 2013, 105). Voidaan vain ihmetellä, miksi viesti ei mene lapselle perille.

Kasvattajan tulisi välillä pysähtyä pohtimaan sitä, millaisena aikuisena lapset tulevat muistamaan hänet. Useimmiten lapset muistavat päiväkodista kaikista mukavimman aikuisen ja myös sen aikuisen, joka oli joko pelottava, vihainen tai muulla tavalla epämiellyttävä. Tai sitten lapset eivät muista ollenkaan jotain tiettyä kasvattajaa. Sekin kertoo paljon. Mikkolan ja Nivalaisen (2009, 22-23) mukaan aikuisen rooli päiväkodissa on olla kannattelemassa lapsen psyykettä vuorovaikutuksellaan. Kasvattajan tehtävä on toki myös suunnitella, organisoida ja hallita tilanteita, mutta tärkeintä on lapsen kohtaaminen. Kasvattajan tulisi hyväksyä se tosiasia, että lapset eivät koskaan ”pilaa” aikuisen järjestämiä juttuja, sillä koskaan ei tule sitä päivää, jolloin jostain löytyisi tarpeeksi täydelliset lapset päiväkodin hienoon pedagogiikkaan. Päiväkodin ei tulisi olla kellon tarkasti pyörivä ohjelmatoimisto, vaan paikka, jossa lapsella on saatavilla sensitiivisiä ja rakastavia aikuisia.

Salon (2012, 93-94) mukaan yksi kasvattajan haastavimmista tehtävistä on omien tunnereaktioidensa hallitseminen. Jatkuva ärtyneisyys, kiukkuisuus tai lapselle huutaminen saattavat haitata pidemmällä tähtäimellä lapsen omaa tunnesäätelyä. Kuitenkin Riihonen (2013, 41) tuo esille teoksessaan palvelualoilla vallitsevan tosiasian – on mahdotonta pitää kaikista asiakkaista. Tämä koskee myös lasten kanssa työskenteleviä kasvattajia. On haastavaa kohdata epämiellyttäväksi koettu lapsi päivittäin ja yrittää suhtautua häneen neutraalisti.

Jos aikuinen kiukustuu lapselle, on tilanne kuitenkin selvitettävä mahdollisimman nopeasti. Lapselle on syytä selittää, mitä lapsi on tehnyt väärin ja sitä kautta opettaa lapselle oikeanlaista käytöstä. Jatkuvat kiukustumiset vaikuttavat negatiivisesti aikuisen ja lapsen väliseen luottamukseen ja sen korjaamiseen saattaa mennä paljon aikaa. Aikuinen on kykenevä hillitsemään itsensä ja tällaista esimerkkiä kasvattajan tulisi näyttää myös lapselle. Vaikeat tilanteet voi selvittää ilman rai-

voamista ja rakentava keskustelu tuo myös kasvattajalle varmuutta siitä, että tilanne on hallinnassa. (Salo 2012, 93-94.)

Perushoito on tärkeää, mutta vielä tärkeämpää on tukea lapsen identiteetin kehitystä, sillä se on omalta osaltaan määrittämässä todella paljon lapsen tulevaisuuden kulkua. Mäkinen (2011, 107-108) kirjoittaa teoksessaan lapsen identiteetin tukemisen haasteellisuudesta. Kasvattajalta vaaditaan tahtoa, taitoa ja herkkyyttä olla mukana lapsen arkipäivässä ja omalta osaltaan olla tuottamassa lapselle rakentavia ja positiivisia kokemuksia. Lapsen identiteetin kehitystä voidaan verrata puupintojen lakkakerroksiin; jokainen kokemus, ajatus ja toiminta tuottavat uuden pinnan identiteetin kerrostumaan muokaten sitä yhä uudelleen. Lakka saattaa myös takertua, jähmettyä ja pinttyä, mutta sitä voi myös poistaa ja muovata yhä uudelleen. Päiväkodin kasvattajat voivat olla poistamassa esimerkiksi lapsen vanhempien lapselle aiheuttamia vääränlaisia toimintamalleja ja korvata niitä uusilla ja lapsen identiteettiä tukevilla malleilla.

Päivähoitotyötä tehdään omalla persoonalla ja mukana on usein paljon tunteita. Aikuisen mieleen nousee tiedostamatta tai tiedostetusti muistikuvia lapsuuden kokemuksista ja ne saattavat vaikuttaa aikuisen tapaan kohdata lasta. Esimerkiksi lapsen itku saattaa ahdistaa aikuista, jos kotona on kielletty itkemästä. (Vilen, Vihunen, Vartiainen, Siven, Neuvonen & Kurvinen 2006, 36.) On tärkeää, että päivähoiton kasvattajilla on kyky itsereflektioon eli kykyyn tarkastella ja kuunnella omia ajatuksia ja tunteita. (Vilen ym. 2006, 37.) Kun lapsi käyttäytyy hankalasti ja vie kasvattajalta paljon voimia, on tärkeää yrittää löytää lapsesta edes joitain positiivisia asioita, jotka helpottavat lapsen kanssa työskentelyä. Huonoimpina päivinä lapseen liittyvät positiiviset asiat voivat olla ulkoisia asioita, kuten kauniit sukcat tai hiukset. (Vilen ym. 2006, 42).

5.4 Kiireen ja stressin vaikutus lapseen päiväkodissa

Kasvattaja saattaa välillä unohtaa, kuinka stressaava kokemus päiväkotia olla lapselle. Lapsella ei ole vielä tarpeeksi hyviä taitoja käsitellä stressiä, joka yleensä purkautuu kiukutteluna, itkuna, väsymyksenä tai eristäytymisenä. Aikuiselta vaaditaan erinomaista stressinsietokykyä, jotta hän pystyy olemaan kymmenen tuntia

keskellä melua, hälinää ja vuorovaikutusta. On siis ymmärrettävää, että lapsi saattaa myös tuntea suurta stressiä päiväkodissa. (Keltikangas-Järvinen 2012, 102.)

Kiireen keskellä myös kasvattaja turhautuu, sillä hän ei pääse toteuttamaan itseään ammatillisesti niin kuin haluaisi. (Riihonen & Tuukkanen 2014, 64). Laki lasten päivähoitosta (L 19.1 1971/36.) vaatii, että päivähoitopalvelut on kunnassa järjestettävä niin, että lasten hoidon ja kasvatuksen tarve eri ikäryhmissä tulee tasapuolisesti ja paikallisten olojen edellyttämällä tavalla turvatuksi

Keltikangas-Järvinen (2012, 76) oikaisee teoksessaan käsitystä, jonka mukaan lapsia tulisi harjaannuttaa stressiin. Arkikäsitteen mukaan vastoinkäymiset ja pieni stressi vahvistavat lasta ja antavat hyvät eväät esimerkiksi työelämässä pärjäämiseen. Tutkimukset päivähoiton vaikutuksesta lapseen kuitenkin osoittavat, että lapsi on sitä vahvempi aikuisena mitä pitempään fysiologinen stressisysteemi saa olla levossa. Kalland (2012, 57-58) tuo esille tekstissään erään tutkimuksen tuloksen, jonka mukaan päiväkodissa olevat lapset erittävät enemmän stressihormonia kuin kotihoidossa olevat lapset. Varsinkin alle kolmevuotiaiden stressitaso saattaa nousta hyvinkin suuriin lukemiin, sillä aivojen kehitystason vuoksi lapsi ei välttämättä pysty käsittelemään kaikkia eteen tulevia asioita.

Kallandin (2012, 57-58) mukaan melu, levottomuus, suuret lapsiryhmät ja jatkuvasti vaihtuvat aikuiset ovat pienelle lapselle stressiä aiheuttavia tekijöitä ja lapsen stressiherkkyys voi näkyä hänessä vielä aikuisenakin. Lasten stressitaso kuitenkin riippuu hyvin paljon päivähoiton laadusta. Resurssipulasta johtuva vaikea tilanne pitää sisällään kiirettä, turhautumista, avuttomuutta, huonoa suunnittelua, riittämättömyyttä ja liian vähän aitoa läsnäoloa (Riihonen ym. 2013, 64). Laadukkaasti toteutettu päivähoito suojelee lapsia liialta stressiltä järjestämällä päivähoiton siten, että lapsia kuorimittavat tekijät olisivat minimissä. Tämä on suuri haaste jokaiselle päiväkodille ja pienryhmät sekä riittävät resurssit ovat ensimmäisiä askeleita oikeaan suuntaan. Lisää lapsen liialta stressiltä suojelevia ratkaisuja tarvitaan.

Päiväkodissa lievää stressiä lapsille aiheuttavat esimerkiksi yllättävä tilanteet, matkat tai vierailut. Lievä stressitila näkyy lapsessa valppautena, mutta kuitenkin selvänä varautuneisuutena. Stressin purkautuminen näkyy lapsessa usein siten,

että hän pinnistelee päivähoitopäivän, mutta purskahtaa heti itkuun, kun äiti tai isä tulee hakemaan hoidosta. Vanhemman näkeminen saa lapsessa aikaan helpotuksen tunteen, joka saattaa purkautua kiukutteluna. Vanhempi saattaa tulkita tilanteen väärin kokien lapsen olevan kuriton ja toruu tai vaatii lapselta tilanteessa liikojaa. Näin lapsen stressitaso syvenee entisestään. (Kanninen & Sigfrids 2012, 58-59).

Kasvattajan tehtävä on auttaa lasta säätelemään omaa stressitasoaan vuorovaikutuksen avulla. Kun kasvattaja seuraa lapsen mielialaa päivän aikana, pystyy hän tarjoamaan tukeaan ja auttamaan lasta tunteiden säätelyssä tarpeen vaatiessa. (Kanninen & Sigfrids 2012, 58-59). Myös liian pitkät hoitopäivät ovat omalta osaltaan vaikuttamassa lasten stressitasoon. Lapsen korkea kortisolitaso ei ehdi laskea yön aikana, jos lapsi on hoidossa kymmenen tuntia. Tämä on yleistä varsinkin alle kolme vuotiailla lapsilla, jotka eivät pysty ilmaisemaan stressitilaansa vanhemmalle tarpeeksi selkeästi. (Keltikangas-Järvinen 2012, 86-87.)

Keltikangas-Järvisen (2012, 98- 99, 77) mukaan varhaislapsuuden merkitys stressinsiedon kannalta on tärkeä. Hänen mukaansa ihmisen fysiologinen stressiherkkyys hakee silloin paikkansa ja taipumus pysyy usein samana aikuisuuteen saakka. Lapsesta, jonka stressisysteemi aktivoitui varhaislapsuudessa liian aikaisin, kehittyy stressiin voimakkaasti fysiologisilla reaktioilla reagoiva aikuinen. Ei siis ole aivan sama millaisessa ympäristössä lapsi viettää lapsuutensa. Yhteiskunnan tarkoituksena tuskin on kasvattaa haavoittuvia aikuisia, joten päivähoiton laatuun tulisi kiinnittää erityisen paljon huomiota.

Vehkalahti (2007, 39) painottaa oman itsensä arvostamisen tärkeyttä. On tärkeää nähdä itsensä arvokkaana, sillä lasten arvostuksen saaminen lähtee arvostamalla itseään. Henkisesti ja fyysisesti hyvinvoiva kasvattaja on suuri voimavara lapsille.

6 TUTKIMUSTULOKSET

Tässä luvussa käsittelen tutkimustulosten keräämiseen liittyviä olennaisia vaiheita ja esittelen tutkimuksen merkittävimmät tulokset. Tutkimustulokset olen jakanut aihepiireittäin neljään eri osioon.

6.1 Tutkimustulosten taustaa

Haastattelin tutkimustani varten kymmentä 4-6 –vuotiasta lasta Seinäjokelaisessa päiväkodissa, johon olin tehnyt jo useamman harjoittelun opintojeni kuluessa. Lapset valitsin siten, että otin mahdollisimman monta reipasta 6- vuotiasta, joilla on enemmän valmiuksia vastata haastattelussa kysytyihin kysymyksiin. Haastateltavista lapsista vain kaksi oli 4- vuotiasta ja loput olivat viisi- ja kuusi- vuotiaita. Neljävuotiaat lapset tuottivat yhtä arvokasta tietoa kuin kuusivuotiaat ja olivat todella innokkaita osallistujia.

Piirustustehtävän tekemiseen aikaa meni noin puoli tuntia ja toteutin sen kahden ja kolmen lapsen ryhmissä. Lapset olivat alusta asti innokkaita ja nauttivat selvästi rauhallisesta tilanteesta, jossa ei ollut kiire minnekään. Selitin aluksi mitä olen tekemässä ja kerroin, että lapset saavat lopuksi osallistumisestaan kunniakirjan. Tämä tieto sai usean lapsen silmät loistamaan ja taputtamaan innoissaan käsiään. Luin aluksi lapsille päiväkodista kertovan kirjan, jossa päivärytmi sekä päiväkodin päivittäiset aktiviteetit tulivat selkeästi esille. Kirja johdatteli lapset tulevaan piirustustehtävään. Yhteisen hetken aikana annoin lasten johtaa keskustelua ja tuoda esille omia mielipiteitään. Lähes kaikilla lapsilla oli paljon asiaa ja he selvästi halusivat tulla kuulluksi. Piirtäessään he kertoivat mitä kuvassa tapahtuu ja piirustuksen ollessa valmis annoin jokaisen lapsen kertoa vielä tarkasti, mistä kuva kertoo. Kirjoitin lapsen kuvailun piirustuksen toiselle puolelle, jotta kuvien myöhempi analysointi olisi mahdollista.

Haastattelurungon (liite 1) olin tehnyt jo aiemassa vaiheessa ja hionut kysymyksiä lähdekirjallisuutta apuna käyttäen. Haastatteluun käytin aika noin puoli tuntia tai

hieman pitempään, jos lapsia oli kaksi kerralla. Lapset olivat innoissaan ja haastattelun jälkeen kyselivät, että olisiko minulla heille vielä jotain muutakin tehtävää. Oli ihana huomata, kuinka lapset kokivat itsensä tärkeiksi ja kertoivat, että ”kyllä me osataan auttaa sua ihan missä kysymyksissä vaan!”. Haastattelun aloitin näyttämällä lapsille kuvia, jossa toisessa oli surullinen lapsi aikuisen kanssa ja toisessa iloinen lapsi. Kuvat johdattelivat lapset tulevaan haastatteluun. Lapset saivat kertoa omin sanoin, mitä heidän mielessään kuvissa tapahtui. Monelle lapsista tuli mieleen jokin tapahtuma päiväkodista, jossa heillä oli ollut joko surullinen tai iloinen mieli.

Tuossa kuvassa poika on surullinen ja se kertoo aikuiselle, mitä sille on tapahtunut. Mulle on tapahtunut noin, kun oon tippunut keinusta ja sitten aikuinen laitto mut sisälle ja istuin siellä. Aikuinen ei lohduttanut ja olisin halunnut, että se lohduttaa. (H8)

Kivaa on, kun aikuinen puolustaa, jos kaveri on tehnyt jotain väärää. Siitä tulee tosi hyvä mieli. Ja aikuinen sanoo, että ”jätä omaan arvoosi”. Silloin tietää, että aikuinen puolustaa. (H2)

Haastattelut sain tehtyä yhden päivän aikana, jonka jälkeen litteroin aineiston ja kirjoitin niihin muistiinpanoja asioista, joita olin laittanut merkille haastattelutilanteessa (lasten ilmeet ja eleet). Lasten haastattelu oli tutkimukseni pääaineisto ja piirustustehtävä antoi haastattelulle lisätukea ja oli omalta osaltaan johdattamassa lapsia tulevaan haastatteluun.

Käytän tutkimustuloksiani esitellessä haastateltavista koodistoa H1, H2 ja niin edelleen. Tutkimustuloksissani tuon erikseen esille haastattelu- ja piirustustehtävien tulokset, jotta luettava teksti pysyy selkeänä.

6.2 Onnistuneella vuorovaikutuksella lapselle hyviä päiviä

Tässä osiossa esittelen lapsen ja aikuisen vuorovaikutukseen liittyviä tekijöitä. Jokainen kysymys liittyi jollain tapaa ”päiväkodin aikuiseen”, sillä halusin selvittää, kuinka lapset ylipäätään kokevat aikuiset heidän arjessaan. Päiväkodin aikuiseen

liittyvät kysymykset olivat lähes jokaiselle lapselle hyvin haasteellisia ja he pohtivat vastauksiaan kauan. Koin saavani lapsilta rehelliset vastaukset, sillä lapset olivat minulle tuttuja ja heidän kasvoiltaan olisi nähnyt helposti, jos lapsi olisi antanut valheellisen vastauksen.

Kaikki kymmenen lasta kokivat, että päiväkodin aikuiset pitävät heistä. Tämä on mielestäni työntekijöiden yksi tärkeimmistä tehtävistä päivähoidossa; saada lapsi tuntemaan itsensä tärkeäksi ja arvostetuksi. Lapset vastasivat kysymykseen varman oloisesti ja heille nousi hymy kasvoille kertoessaan, miksi aikuiset pitävät heistä. Lasten mielestä päiväkodin aikuiset pitävät heistä, koska:

Koska ne sanoo sen mulle ja ne leikkii mun kanssa. (H7)

Noku ne huolehtii meistä lapsista ja koska ne on iloisia mulle. Siitä sen tietää, että ne tykkää musta. Jos ne olis vihasia koko ajan niin sitten ne ei tykkäis. (H5)

Koska niinni ku mä oon niin kiltti, niin siks ne tykkää musta. Ja kun mulla on hienoja vaatteita, niin niistäkin ne tykkää. (H8)

Seuraavaksi kysyin, mistä asioista lapset mielellään juttelevat päiväkodin aikuisten kanssa. Lapset menevät juttelemaan aikuisille mielellään, jos ovat olleet esimerkiksi lomamatkalla tai heille on tapahtunut jotain jännittävää. Osa lapsista menee kertomaan aikuiselle, jos on saanut jonkin uuden lelun. On tärkeää, että lapset kokevat päivähoidossa aikuiset helposti lähestyttäviksi ja vastausten perusteella lapset lähestyivät aikuisia mielellään. Jos lapsi etukäteen tietäisi, että aikuista ei kiinnostaisi lapsen uusi lelu tai tuleva lomamatka, ei lapsi uskaltaisi lähestyä aikuista. Lelut ja lomamatkat ovat lapselle tärkeitä ja suuria asioita ja oli hieno huomata, että he haluavat jakaa juuri nämä asiat myös päiväkodin aikuisten kanssa. Ainoastaan yksi lapsista ei osannut vastata kysymykseen mitään.

Päiväkodin aikuisille ei kerrota salaisuuksia tai jos on itse kiusannut jotain. Ainoastaan yksi lapsi kertoi, että ei mene kertomaan aikuiselle, jos joku kiusaa häntä. Puolet lapsista oli sitä mieltä, että aikuisilla on aikaa kuunnella, mitä heillä on asiaa. Puolet lapsista taas olivat sitä mieltä, että aikuisilla ei ole aikaa kuunnella, mitä

heillä on asiaa. Pyysin lapsia tarkentamaan ja kysyin, että mistä huomaa, että aikuisella ei ole aikaa kuunnella.

Jos niillä on kiire, niin sitten ne ei ehdi kuunnella. (H10)

Ku ne ei vastaa mitään, jos niille yrittää huutaa tai jos menee viereenki puhumaan. Siitä tulee huono mieli. (H5)

Mielestäni tulos oli hyvä, sillä kuitenkin puolet lapsista oli sitä mieltä, että aikuisilla on aikaa kuunnella. Yllä olevat esimerkit kertovat tavallisesta päiväkodin arjesta, jolloin aikuisen huomio saattaa olla toisessa lapsessa tai meneillään olevassa tilanteessa, joka aiheuttaa sen, että lapsen asiaa ei ehdi kuunnella.

Varsinkin tyttöjen mielestä päiväkodin aikuinen voi saada heille hyvän mielen haalamalla, hauskuuttamalla, silittämällä ja pitämällä sylissä. Vaikka tytöt olivat jo eskari-ikäisiä ja ns. ”isoja lapsia”, voi vastauksista huomata, kuinka tärkeä merkitys kosketuksella edelleen on. Pojille hyvä mieli tuli, kun aikuinen antaa heille jonkun hyvän tehtävän tai saa leikkiä pidempään. Seitsemän lapsista oli sitä mieltä, että päiväkodin aikuinen voi saada lapselle myös huonon mielen. Syitä tähän olivat esimerkiksi jos aikuinen suuttuu lapselle tai ei pidä lupaustaan. Lupauksen peruminen oli lapsilla kaikista yleisin vastaus, joka oli jäänyt harmittamaan heitä.

No aikuinen suuttuu, jos tahallaan kiusaa tai rikkoo jotain. (H3)

Sillon kun sillä on vihainen ilme vaan vaikka ei oo tehnyt mitään, niin siitä tulee huono mieli tai jos se on vihainen jollekin toiselle, niin sekin on kurjaa. (H10)

6.3 Tunneilmapiiriä sävyttää kiire

Tämä osio pitää sisällään lasten mielipiteitä päiväkodin tunneilmapiiriin. Tunteista valitsin tarkasteltavaksi vahvat tunteet kuten ilon, surun, pelon ja ikävän. On

tärkeää, että päivähoito olisi lapselle positiivinen ja rakentava kokemus, joka tukisi lapsen kasvua ja kehitystä sekä antaisi eväitä elämään.

Iloiseksi lapsen tekevät päiväkodissa muun muassa uudet lelut, yllätykset, kaverien kanssa leikkiminen sekä päiväkodin aikuisten kanssa leikkiminen. Kaksi lapsista kertoi tulevansa iloiseksi, kun aikuinen silittää ja pitää sylissä. Kosketuksella on suuri merkitys. Paha mieli liittyi lähes kaikilla lapsilla päiväkodin lasten välisiin vuorovaikutustilanteisiin. Paha mieli tuli, kun:

No siitä tulee paha mieli, kun vaikka mut jätetään ihan yksin ja ei oteta leikkiin mukaan. Ni siitä tulee aika paha mieli. Ja sitten niin niin siitä tulee kans, kun leluja rikotaan. Tai varastetaan leluja toisten leikeistä eikä aikuiset huomaa. (H10)

Kysymykseen ”onko päiväkodissa kiireistä” vastasi seitsemän lasta kyllä ja kolme lasta ei. Kiireisyys näkyi lapsen silmin siten, että aikuiset eivät ehdi vastata lasten kysymyksiin tai he vastaavat kiireisesti:

Ainakin eilen oli tosi kiire, kun me oltiin konsertissa. Aikuiset juoksi ympäri ämpäri ja huusi koko ajan, että ”pitää mennä, äkkiä äkkiä!” Ja siitä huomaa kans, että niillä on kiire, kun ne pukee nopeasti vaatteita päälle. (H5)

Silloin tietää, että on kiire, kun aikuinen on kiire vastaamaan. (H1)

Joskus se kiire näkyy, kun pitää tehdä nopeaa, vaikka väsyttää. (H3)

Kiireestä tuli kaikille seitsemällä lapselle ”huono tunne” tai sellainen olo, että ei tunnu hyvältä. Erityistapahtumien aikaan, kuten vaikka joulukonsertti, on luonnollista, että päiväkodissa on kiireinen ilmapiiri ja aikuisilla on enemmän huolehdittavaa, joka näkyy kiireenä. Lähes kaikki lapset olivat sitä mieltä, että päiväkodissa on kiireinen ilmapiiri ja se on varmasti jokaisen päiväkodin yksi suurimmista ongelmista. Lapsiryhmät ovat isoja ja siirtymätilanteet stressaavia sekä aikuisille että lapsille.

Kahdeksan lapsista oli sitä mieltä, että päiväkodissa ei pelota mikään asia. Turvallisen ympäristön luominen lapselle on aikuisen yksi tärkeimmistä tehtävistä ja tässä on onnistuttu erinomaisen hyvin. Yksi lapsista kertoi, että häntä pelottaa se, jos

ei onnistu jossain tehtävässä. Muistan lapsen hyvin kilpailuhenkisenä, joten vastaus oli varmasti rehellinen. Lapsen mielestä tähän pelkoon auttaa se, jos aikuinen antaa hänelle sellaisen tehtävän, jossa hän varmasti onnistuu. Tällä tavoin lapsi ei kuitenkaan kehity, jos häntä ei haasta vaikeampiin tehtäviin. Päiväkoti koettiin yleisesti turvallisena paikkana.

Pyysin lapsia kertomaan tilanteen, jolloin päiväkodissa ei ole hyvä olla. Puolet lapsista ei osannut kertoa mitään tilannetta. Loput puolet kertoivat, että päiväkodissa ei ole hyvä olla silloin, jos tehdään jotain sellaista, mistä ei itse niin kovin paljon pidä tai jos kaikki kaverit on jo haettu hoidosta kotiin.

Silloin ei oo kivaa, kun joutuu olla yksin ja odottaa, että äiti tulee hakemaan. (H10)

No ainakin silloin, kun mä ekana luulin, että olis kivempaa silloin vapaiden jälkeen tulla hoitoon, mutta sitten se ei ollutkaan kivaa. Olis ollut kivempaa olla kotona äitin ja isän kans. (H5)

Lasten mielestä parhaita hetkiä päiväkodissa ovat ruokailuhetki, perjantain hiljaisuushetki, talvella hiihtämään lähteminen, kavereiden kanssa vapaa leikkiminen ja yhteiset kokoontumiset, jolloin aikuinen ohjaa. Lähes kaikki lapsista vastasivat, että päiväkodissa ei tule ikävä äitiä ja isää. Ainoastaan yksi lapsista kertoi, että vanhempia tulee ikävä silloin, kun ei oteta mukaan leikkiin.

6.4 Lapsilähtöisyys lasten silmin

Halusin pureutua haastattelussa myös lapsilähtöisyyteen ja siihen, kuinka se toteutuu käytännön tasolla – kokevatko lapset, että he saavat vaikuttaa asioihinsa. Lapsilähtöisyys on melko uusi asia, josta on alettu puhumaan vasta viime vuosien aikana. Tiesin etukäteen, että päiväkodissa toimitaan todella lapsilähtöisesti ja halusin tutkia, kokevatko lapset sen samalla tavalla.

Kaikki kymmenen lasta vastasivat, että lapset eivät saa päättää päiväkodin asioista. Vastaus oli yllättävä, sillä usean harjoittelun kyseiseen päiväkotiin tehneenä tiedän, että lapsilähtöisyys on päiväkodissa hyvällä mallilla. Lasten kokemus oli

kuitenkin lähes yksimielisesti, että he eivät saa päättää päiväkodin asioista. Jatkokysymyksenä kysyin, että mistä asioista lapset saavat päättää päiväkodissa, mutta ainoastaan yksi lapsista osasi vastata kysymykseen.

Ei saada. Aikuiset päättää kaikesta. Lapset vois toivoa vaikka tuhat uutta lelua tänne ja sitte tästä tulis kokonainen lelukauppa! (H7)

No ei tietenkään saada. Ei lapset saa päättää, kun me ollaan lapsia. (H8)

Ei me oikeen saada.. Eiku saadaan me päättää, että minkä lelun me tuodaan päiväkotiin! Se on paras päivä, kun saa itse valita lelun. (H1)

Kysyin lapsilta, että mistä asioista he haluaisivat päättää itse. Lähes kaikki lapset vastasivat jotain leikkimiseen liittyvää; he haluaisivat päättää kenen kanssa leikkivät, millä leikkivät ja missä leikkivät ja mitä leluja päiväkotiin ostetaan. Muutama lapsista haluaisi päättää siitä, mitä päiväkodissa olisi ruokana. Kaksi lasta mainitsi metelin ja pienemmät lapsiryhmät.

Mä haluaisin päättää, että kaikki lapset ei riehuis. (H1)

Mä päättäisin, että olis aina hiihtoloma niin olis vähän lapsia ja kuulis omat ajatukset paremmin. (H2)

Kahdeksan lapsista oli sitä mieltä, että päiväkodin aikuiset kuuntelevat lapsia ja heidän mielipiteitään. Tämä oli yksi tärkeimmistä kysymyksistäni ja sain siihen toivotun vastauksen. Lapset kokevat tulevansa kuulluksi ja kohdatuksi päiväkodissa.

Kyllä ne kuuntelee meitä! Mä tiän sen siitä, kun ne kattoo mua ja alkaa juttelemaan mun kanssa. (H6)

Joskus joo, joskus ei. Jos niillä on kiire, niin sitten ne ei kuuntele. (H10)

Kaikki kymmenen lasta olivat sitä mieltä, että heitä ei haittaan, vaikka päiväkodin aikuiset juttelisivat keskenään omia asioitaan. Joissain päiväkodeissa ollaan hyvin tarkkoja sen suhteen, saavatko aikuiset päivittää kuulumisiaan esimerkiksi lasten leikkiessä vapaasti keskenään. Osa kasvattajista on sitä mieltä, että henkilökohtaiset keskustelut tulisi käydä kahvihuoneessa ja osa sitä mieltä, että päiväkotitoiminta on

työpaikka siinä missä mikä tahansa muukin ja sopivan hetken tullen voi päivittää kuulumisia. Haastattelun mukaan lapsia aikuisten keskustelu ei tunnu häiritsevän lainkaan.

Saa höpöttää! Aikuisetkin saa, kun me lapsetkin saadaan. (H1)

No ei haittaa yhtään. Ne on kavereita ja on kivaa, kun ne jutustelee ja nauraa. Siitä tulee hyvä mieli. (H8)

6.5 Piirustustehtävä

Ensimmäisenä annoin lapsille tehtäväksi piirtää paperille haluamansa kuvan teeman ollessa ”mikä on kaikista kivointa päiväkodissa”. Kukaan lapsista ei jäänyt miettimään aihetta kauan, vaan hienoja piirustuksia syntyi nopealla tahdilla. Lapset keskustelivat keskenään piirtelemisen aikana ja kertoivat, mitä kuvaan oli tulossa.

Neljä lapsista piirsi kuvaan jotain ulkoiluun liittyvää kuten lumiukkojen tekemistä, kiipeilyä kiipeilytelineessä tai kavereiden kanssa leikkimistä päiväkodin pihassa.

Aurinkoulkoilu on kaikista kivintä. Tulee kesäinen mieli ja tuntuu tosi hyvältä ja olo virkistyy. (H1)

Kivaa on tulla kesällä päiväkotiin ja sanoa kaikille kavereille ”hei” pihalla! (H5)

Poikien mielestä kivointa päiväkodissa on tietokoneella pelaaminen sekä Star Wars- leluilla leikkiminen. Tytöt piirsivät piirustuksiinsa parhaan kaverin kanssa leikkimistä, barbeja ja jumppasalissa leikkimistä.

Seuraavaksi tehtävänä oli piirtää paperille asia, josta tulee paha mieli päiväkodissa. Tätä aihetta lapset miettivät huomattavasti kauemman kuin ensimmäistä. Yhdeksän lapsista kertoi päiväkodissa kurjinta olevan kiusaaminen. Kiusaamista kuvattiin lyömisenä, raapimisena, potkimisena, lyömisenä naamaan, yksin jättämisenä ja asetelmana, jossa on yksi vastaan kaikki muut lapset. Lasten piirustuksissa

kiusatuilla oli suu väärinpäin, kyyneleet valuivat silmistä tai pään päällä oli sadepilvi. Kiusaajat oli kuvattu joko hymyileviksi tai vihaisen näköiseksi. Kiusaajan kädet olivat yleensä kurotettu kiusatun puoleen kuvaamaan lyömistä.

Lapset kertoivat kuvista ja lähes jokaisen ääni muuttui hiljaisemmaksi heidän kerroessaan kuvasta. Kiusaamistapahtumat olivat omakohtaisia ja lapsista oli helppo nähdä, kuinka tapahtunut tilanne saattoi vieläkin aiheuttaa pahaa mieltä. Vain yksi lapsista piirsi kuvan nukkumisesta ja kertoi, että kurjinta päiväkodissa on lepoaika.

No poika löi mua naamaan ja sottasi mun oman mekon mustikoilla. Huusin et "älä". Tarhatäti tuli juosten sanomaan pojalle "nyt jäähyille ja arestiin". Poika ei totellut eikä halunnu pyytää anteeksi. Siitä tuli paha mieli. (H9)

Kiusaamiseen ei ole helppoja ratkaisuja ja usein kiusaamistilanteet tapahtuvat kasvattajan huomaamatta. Päiväkodissa kiusaamisen ehkäisemiseksi on hyvä muistuttaa lapsia päivittäin, mitkä teot ovat oikein ja mitkä väärin. (Cantell, 2010, 111-112.) Näitä on hyvä pohtia yhdessä esimerkiksi satujen, tunnekorttien tai laulujen avulla.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä osiossa tuon esiin päätulokset aiemmin esiteltäisiin tutkimuskysymyksiini. Esittelen tärkeimmät tutkimustulokset lapsilta saaduista haastatteluista sekä piirustustehtävästä. Opinnäytetyöni tavoitteena oli selvittää lasten mielipiteitä liittyen päiväkodin aikuisen ja lapsen väliseen vuorovaikutukseen, päiväkodin tunneilma-
piiriin sekä lapsilähtöisyyteen. Käytän tässä osiossa myös teoriaa tukemaan johtopäätösten esittelyä.

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen tavoitteena oli selvittää, millainen vaikutus päiväkodin aikuisen tuottamalla vuorovaikutuksella on lapsen päivään. Aikuinen pystyy sanallisilla ja sanattomilla viesteillä saamaan lapsen tuntemaan itsensä rakastetuksi ja arvostetuksi. Tässä tehtävässä oli kyseisessä päiväkodissa onnistuttu, sillä jokainen kymmenestä lapsesta kertoi, että päiväkodin aikuiset pitävät heistä. Lapset pystyivät päättelemään nämä asiat aikuisen sanoista ja teoista. Sanoilla aikuinen kehui lasta ja sai hänet tuntemaan itsensä erityiseksi ja tärkeäksi. Teoil-
laan aikuinen pystyi osoittamaan, että haluaa aidosti olla lapsen kanssa ja että lapsen hyvinvointi on hänelle tärkeä. Kosketuksen merkitys oli suuri ja sillä pystytään ilmaisemaan emotionaalista lämpöä lapselle. Tällaisessa ilmapiirissä lapsen kiintymyssuhde on tuettu ja päivähoido toimii myönteisenä kokemuksena lapselle.

Yhdeksän haastatelluista lapsista koki, että päiväkodin aikuisille on helppo mennä juttelemaan. Jos lapsi oli ollut lomamatkalla, saanut uuden lelun tai hänellä oli muuta jännittävää kerrottavaa, oli päiväkodin aikuiselle mukava mennä kertomaan asiasta. On tärkeää, että lapsi kokee aikuiset helposti lähestyttäviksi ja heillä on halu kertoa heille itselleen tärkeistä asioista. Tällöin kynnyks kertoa myös ikävistä asioista madaltuu, kun luottamus toimii.

Kiire näkyi valitettavasti päiväkodissa ja puolet lapsista oli sitä mieltä, että päiväkodin aikuisilla ei ole aikaa kuunnella heidän asioitaan. Puolet oli kuitenkin sitä mieltä, että heillä on riittävästi aikaa kuunnella. Tulos on mielestäni suhteellisen hyvä, sillä ikävä fakta on kuitenkin se, että ihan kaikkea lapsen kertomaa ei ole mahdollista pysähtyä kuuntelemaan. Kuitenkin jokainen lapsi tulisi tulla aidosti kohdatuksi joka päivä ja kuuntelemiselle täytyisi löytää edes pieni hetki. Olisikin hyvä pysähtyä pohtimaan, että onko tärkeämpää saada päivän askartelu valmiiksi

vai saada lapselle sellainen olo, että hän on tullut nähdyksi ja kuulluksi. Mielestäni tulisi pyrkiä siihen, että jokainen lapsi voisi kertoa, että päiväkodin aikuisilla on riittävästi aikaa kuunnella heitä. Kuunteleminen kertoo läsnäolosta ja siitä, että kasvattaja on sisäistänyt tärkeimmän tehtävänsä päivähoidossa.

Lasten vastauksista kävi ilmi, että päiväkodin aikuisilla on mahdollisuus vaikuttaa lapsen mielialaan päiväkodissa. Varsinkin tytöille kosketuksen merkitys oli suuri ja halit sekä sylissä pitäminen olivat heille tärkeitä asioita. Vaikka lapset olivatkin jo isompien ryhmässä, he nauttivat välillä olla pieniä ja olla hellittävinä. Sensitiivinen kasvattaja aistii lapsen tarpeet ja osaa tulkita lapsen mielialoja, jolloin oikeanlaisen tuen antaminen lapselle on helpompaa. Kasvattaja huomaa, mitkä asiat ovat lapselle tärkeitä ja osaa toimia lapsilähtöisesti lapsen parasta ajatellen. Jos sylissä pitäminen on lapsen päivän kohokohta, tulee kasvattajan panostaa tähän.

Huono mieli lapselle tuli silloin, jos aikuinen suuttui tai petti antamansa lupauksen. Kasvattajan suuttuminen oli aiheesta suuttumista jos lapsi oli esimerkiksi kiusannut toista lasta, mutta myös vihaista ilmettä ilman syytä. Kasvattajan vihainen ilmaus saattaa johtua monesta eri syystä eikä se välttämättä edes liity lapseen. Tästä kuitenkin huomaa sen, kuinka tarkasti lapset seuraavat kasvattajien ilmeitä ja eleitä ja saattavat tulkita niitä virheellisesti. Kasvattajan onkin tärkeää pyrkiä kannattelemaan positiivista ilmapiiriä päivähoidossa. Tutkimustulokset osoittivat myös, että lapsille annetut lupaukset on hyvä pitää. Niiden rikkominen aiheutti lapsille pahaa mieltä ja heikentävät myös lapsen ja kasvattajan välistä luottamusta.

Toisen tutkimuskysymyksenäni tarkoituksena oli selvittää, mitkä asiat vaikuttavat lapsen viihtyvyyteen päiväkodissa. Lapsi viettää suuren osan päivästänsä päiväkodissa, joten on tärkeää, että päiväkotiki on lapselle mieluinen paikka. Kaikki haastattelemani lapset olivat sitä mieltä, että päiväkodissa on kivaa. Tutkimustuloksissa selvisi, että lapset nauttivat erityisesti kavereiden sekä aikuisten kanssa leikkimisestä, yllätyksistä, ulkoilusta, leluista sekä päiväkodin jumppasalista. Nämä asiat toivat lapsille erityisen paljon iloa päiväkotipäiviin. Paha mieli sen sijaan tuli kiusaamisesta, jota oli kuvattu lyömiseksi, potkimiseksi, nipistelyksi, raapimiseksi, yksin ja pois leikistä jättämiseksi. Jokainen lapsi oli kokenut kiusaamista tai nähnyt, että kaveria kiusataan. Päiväkotiki koettiin kiusaamisesta huolimatta turvallisena paikkana, eikä kenenkään tarvinnut pelätä päiväkodissa.

Tutkimustulokset osoittavat, että kaikki lapset kokivat päiväkodin ilmapiirin kiireisenä. Kiire päiväkodin arjessa näkyi lapsen silmin siten, että aikuinen ei kuule tai vastaa lapselle, ja tästä tuli jokaiselle lapselle huono mieli. Lapset kuvasivat kiireen tuntuvat huonona tunteena.

Kolmannen tutkimuskysymyksen tavoitteena oli selvittää, kuinka lapsilähtöisyys toteutuu päiväkodissa lapsen silmin. Marjasen ym (2013, 80-81) mukaan lapsilähtöisyys toteutuu onnistuneesti silloin, kun lapset tekevät aloitteen johonkin toimintaan ja kasvattajat pysyvät taustalla auttaen lapsia tarvittaessa. Lasten ja kasvattajien tulisi olla tasavertaisia, jolloin ideointi, toteutus ja päätöksenteko tehtäisi yhdessä. Tutkimustuloksissa kävi ilmi, että kaikki haastatellut lapset kokivat, että lapset eivät saa päättää päiväkodin asioista. Tulkitsin vastauksia siten, että lapset eivät juurikaan oleta heillä olevan oikeutta minkäänlaiseen päätösvaltaan, koska he ovat lapsia. Kyseisessä päiväkodissa toimitaan todella lapsilähtöisesti, joten lasten vastaus oli yllättävä. Tutkimustulokset osoittavat, että lapset eivät ymmärrä, mistä asioista he saavat päättää päiväkodissa ja mistä ei.

Lapset halusivat päättää esimerkiksi kenen kanssa he leikkivät, millä leikkivät, missä leikkivät ja mitä leluja päiväkotiin hankitaan. Leikin merkitys lapselle korostui tässä erityisen paljon. Lelupäivä oli usealle lapselle paras päivä viikosta, sillä silloin he saivat itse päättää, minkä lelun ottavat mukaan päiväkotiin. Muutama lapsi mainitsi myös melun ja lapsiryhmien suuruuden negatiivisena asiana. Lapsilähtöisyyteen kuuluu olennaisesti lasten mielipiteiden kuunteleminen. Tutkimustuloksista kävi ilmi, että lähes kaikki lapset ovat sitä mieltä, että päiväkodin aikuiset kuuntelevat heidän mielipiteitään. Kasvattajat siis pysähtyvät kuuntelemaan lasten ajatuksia, joka on lapsilähtöisyyden toteutumisen kannalta välttämätöntä. Kiireen keskellä aikuiset eivät ehdi kuunnella ja asia tuntui lapsista itsestään selvältä. Lapsia ei myöskään häirinnyt, jos aikuiset juttelevat keskenään työpäivän aikana. Usein kasvattajat syylistävät itseään siitä, jos ovat vaihtaneet keskenään muuhun kuin päiväkodin arkeen liittyviä asioita. Tutkimustulosten mukaan lapset eivät koe sitä millään tavalla haittaavana tekijänä.

8 POHDINTA

Opinnäytetyöni prosessi on ollut haastava, mutta myös antoisa. Alkuun pääseminen kesti yllättävän kauan, sillä halusin keskittyä ensiksi hoitamaan muut koulutehtävät kiitettävästi pois alta ja sen jälkeen vasta opinnäytetyöni kirjoittamiseen. Tämän vuoksi aktiivista kirjoittamisaikaa on ollut kevät ja kesä 2014, vaikka opinnäytetyöprosessi on alkanut jo talvella 2013. Olen kirjoittanut työtäni rauhallisesti pienissä pätkissä ja kesällä kiihdytin tahtia, jotta voisin esitellä valmiin työni heti syksyllä. Tie on siis ollut pitkä ja on hienoa saada se vihdoinkin kunnialla päätökseen. Hain tutkimuslupaa työlleni syksyllä 2013 Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatusjohtajalta ja aloin etsimään kirjallisuutta sekä kirjoittamaan pikkuhiljaa teoriaosuutta. Keräsin lasten vanhemmilta tutkimusluvut syksyn aikana tehdessäni harjoittelemaan yhteistyöpäiväkodissani.

Aloin suunnittelemaan tutkimusaineiston keräämistä joulun tienoilla ja olin harjoittelun loputtua yhteyksissä yhteistyöpäiväkotiini sekä tein satunnaisia vierailuja kyseiseen päiväkotiin asian tiimoilta. Suoritin haastattelut sekä luovat tehtävät yhteistyöpäiväkodissani helmikuussa 2014 hiihtoloman aikana, haastatellen kymmentä lasta seinäjokelaisessa päiväkodissa. Parempaa yhteistyöpäiväkotia en olisi voinut toivoa ja sain tutkimuksen tehtyä todella sujuvasti ja vaivattomasti. Aineistonkeruun jälkeen kirjoitin haastattelut puhtaaksi ja aloin kirjoittamaan tutkimustuloksia ja johtopäätöksiä. Kesän ja syksyn aikana käytin paljon aikaa työn viimeistelyyn sekä englanninkielisten osioiden kirjoittamiseen.

Minulle oli alusta asti selvää, että aion tehdä opinnäytetyöni yksin. Mielestäni omalla aikataululla eteneminen on minulle luontaisempaa ja pidän yksintyöskentelystä, jolloin saan prosessoida asioita itselleni sopivaan tapaan. Opinnäytetyön tekeminen yksin on ollut haasteellisempaa, kuin olisin voinut etukäteen kuvitella. Parityöskentelyssä asioita voi pohtia yhdessä ja työtä voi jakaa kirjoitettavaksi kahdelle ihmiselle. Yksin työskennellessä on todellakin yksin ja vastuu opinnäytetyöstä ei jakaannu kenellekään muulle kuin itselle. Tämä on kuitenkin ollut hyvin opettavainen kokemus ja oma itsevarmuus on kasvanut opinnäytetyötä tehdessä huomattavasti. Voisinkin sanoa, että työtä aloittaessa olin kovin epävarma, mutta nyt

sen loppuvaiheessa voin ylpeästi todeta, että olen onnistunut saamaan pitkän prosessin loppuun aivan yksin ponnistelemalla. Tämän prosessin jälkeen olen rohkeampi tarttumaan haasteisiin, sillä tiedän, että selviän niistä! Olen oppinut ottamaan vastuun omasta työskentelystäni ja hallitsemaan ajankäyttöäni. Itsestäni olen oppinut paljon ja tiedän nyt, että olen parhaimmillani pienen paineen alla. Liian löysä aikataulu ei toimi kohdallani ja osaan jatkossa kiinnittää siihen huomiota. Yksintyöskentely on opettanut minulle itseeni luottamista, mutta myös arvostamaan muiden opinnäytetyötä tekevien tukea ja neuvoja. Olen tyytyväinen valintaani tehdä opinnäytetyötä itsenäisesti ja olen valmis tarttumaan työelämässäkin haasteisiin, joissa vaaditaan itsenäisyyttä. En kuitenkaan malta odottaa pari- ja ryhmätyöskentelyä, joihin koen olevani valmiimpi pitkän itsenäisen työskentelyn jälkeen. Ryhmätyöskentely sujuu mutkattomammin, kun tuntee itsensä ja oman työskentelynsä vahvuudet ja heikkoudet.

Mielestäni tutkimukseni onnistui hyvin ja sain vastauksen haluamiini kysymyksiin. Teoriaosuudesta sain kattavan ja se tuki tutkimustani. Sain kuulla mielipiteitä päivähoidosta sen oikeilta asiakkailta ja nostettua lasten ääntä kuuluviin opinnäytetyöni kautta. Päiväkodin henkilökunta voi käyttää saamiani tuloksia edistämään päivähoiton laatua entisestään ja laatimiani kysymyksiä jatkossa uusien lasten kanssa. Lapsilta saamani vastaukset jäivät suppeammiksi kuin olin toivonut, joten tähän kiinnittäisin enemmän huomiota, jos tekisin tutkimuksen uudestaan. Tutkimustani voisi kehittää edelleen esimerkiksi siten, että tutkittaisiin kuinka eri menetelmillä kiirettä pystyttäisiin ehkäisemään päivähoidossa ja luomaan mahdollisimman kiirettömän ilmapiirin. Laadukkaalla päivähoidolla kasvatamme yhteiskuntaamme tasapainoisia ja onnellisia suomalaisia.

LÄHTEET

- Bruce, T., Meggitt, C. & Grenier, J. 2010. Child Care & Education. London: Hodder Education.
- Cantell, H. 2010. Ratkaiseva vuorovaikutus. Kasvatuksellisia kohtaamisia lasten kanssa. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Eskel, P. & Marttila, M. 2013. Osallisuuden kokemus osana yhteisöllisyyttä. Teoksessa Marjanen, P., Marttila M. & Varsa, M. (toim.) 2013. Pienten piirissä. Yhteisöllisyyden merkitys lasten hyvinvoinnille. Jyväskylä: PS-kustannus. 75-92.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13.p. Helsinki: Tammi.
- Hujala, E., Puroila, A-M., Parrila, S. & Nivala, V. 2007. Päivähoidosta varhaiskasvatukseen. Vantaa: Edufin.
- Ikonen, M. 2006. Lasten vuorovaikutus ja leikki yhteisöllisyyden rakentajana. Teoksessa Karila, K., Alasuutari, M., Hännikäinen, M., Nummenmaa, A-R. & Ras-ku-Puttonen, H. (toim.) 2006. Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Vastapaino.
- Järvinen, M., Laine, A. & Hellman-Suominen, K. 2009. Varhaiskasvatusta ammattitaidolla. Helsinki: Kirjapaja.
- Kalliala, M. 2008. Kato mua! Kohtaako aikuinen lapsen päiväkodissa? Helsinki: Gaudeamus.
- Kalliala, M. 2012. Lapsuus hoidossa? Aikuisten päätökset ja lasten kokemukset päivähoitossa. Helsinki: Gaudeamus.
- Kalland, M. 2012. Päivähoidon laatu. Teoksessa Kanninen, K. & Sigfrids, A. 2012. Tunne minut! Turva ja tunteet lapsen silmin. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Kananen, J. 2008. Kvalitatiivisen tutkimuksen teoria ja käytänteet. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Kanninen, K. & Sigfrids, A. 2012. Tunne minut! Turva ja tunteet lapsen silmin. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Karlsson, L. 2010. Lapsinäkökulmainen tutkimus ja aineiston tuottaminen. Teoksessa: Kallion, K.P (toim.), Ritala-Koskinen, A. & Rutanen, N. Miten lapsuutta tehdään. Helsinki: Nuorisotutkimusseura Ry. 121-142.
- Keltikangas-Järvinen, L. 2012. Pienen lapsen sosiaalisuus. Helsinki: WSOY.

- Keskinen, S. & Virjonen, H. (toim.) 2004. Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa. Tampere: Tammer-Paino Oy.
- Kyrönlampi-Kylmänen, T. 2012. Päiväkoti ja koti lapsen paikkana. Teoksessa: Kallion, K.P (toim.), Ritala-Koskinen, A. & Rutanen, N. Missä lapsuutta tehdään. Helsinki: Nuorisotutkimusseura Ry. 197-214.
- L 19.1 1971/36. Laki lasten päivähoitosta.
- L 25.3.1983/304. Laki lasten päivähoitosta.
- Lindon, J. 2012. Understanging Child Development 0-8 Years. London: Hodden Education.
- Mattila, K-P. 2011. Lapsen vahvistava kohtaaminen. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Mikkola, P. & Nivalainen, K. Lapselle hyvä päivä tänään: näkökulmia 2010-luvun varhaiskasvatukseen. Vantaa: Pedatieto.
- Mäkelä, J. 2010. Lapsena yhdessä koettu ilo ehkäisee mielenterveysongelmia. [Verkkojulkaisu] Terveystieteiden tutkimuskeskus [Viitattu 18.6.2014] Saatavana: http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/ajankohtaista/kuukauden/lapsena_yhdessa_koettu_ilo_ehkaisee_mielenterveysongelmia
- Mäkinen, M. 2011. Minä olen ja kuulun! Lapsen identiteetin tukeminen. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) 2011. Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Mäkitalo, A-R., Nevanen, S., Ojala, M., Sylvia, T., Venninen, T. & Vilpas, B. (toim.) 2011. Löytöretkellä osallisuuteen. Kehittämistä ja tutkimista päiväkodin arjessa II. Helsinki: Yliopistopaino.
- Mäkitalo, A-R., Nevanen, S., Ojala, M., Tast, S., Venninen, T. & Vilpas, B. (toim.) 2011. Löytöretkellä omaan työhön. Kehittämistä ja tutkimista päiväkodin arjessa II. Helsinki: Yliopistopaino.
- Määttä, P. & Rantala, A. 2010. Tavallisen erityinen lapsi. Yhdessä tekemisen toimintamalleja. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Oulasmaa, M (toim.) & Riihonen, R. 2013. Ammattikasvattajan kielletyt tunteet. Helsinki: Väestöliitto.
- Penttinen, H. 2002. Kasvu hyvään elämään. Helsinki: Aseman Lapset ry.
- Puolimatka, T. 2004. Kasvatus, arvot ja tunteet. Helsinki: Tammi.
- Riihonen, R. 2013. Ammatillaisen omat tunteet haasteena ja työkaluna. Teoksessa Oulasmaa, M (toim.) & Riihonen, R. 2013. Ammattikasvattajan kielletyt tunteet. Helsinki: Väestöliitto.

- Repo, L. 2013. Pienet lapset ja kiusaamisen ehkäisy. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. (toim.) Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Salo, S. 2012. Emotionaalisen saatavillaolon lisääminen päivähoitossa. Teoksessa Kanninen, K. & Sigfrids, A. 2012. Tunne minut! Turva ja tunteet lapsen silmin. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Turja, L. 2004. Lapset laadun määrittäjinä ja arvioijina. Teoksessa Kupila, P (toim.) 2004. Arvioidaan yhdessä: Näkökulmia arviointiin varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Tammi.
- Tuomi, J & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Sinkkonen, J. & Kalland, M. (toim.) 2011. Varhaislapsuuden tunnesiteet ja niiden suojeleminen. Helsinki: WSOYpro OY.
- Varhaiskasvatus. Tietoa pienten lasten vanhemmille. 2006. [Verkojulkaisu] Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos [Viitattu 18.6.2014] Saatavana: <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/f700d1fd-4540-47de-9d69-ae439f0731f5>
- Vehkalahti, R. 2007. Kehu lapsi päivässä. Helsinki: LK-kirjat.
- Vuorovaikutus – aitoa kohtaamista. Päivitetty 9.8.2013. [Verkkosivusto]. Sosiaaliportti. [Viitattu 24.6.2014.] Saatavana: <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/vammaispalvelujen-kasikirja/lapset-ja-perheet/vuorovaikutus/>

LIITTEET

LIITE 1. Teemahaastattelurunko

LIITE 2. Tutkimuslupa

LIITE 3. Lupa lasten vanhemmilta

LIITE 1. Teemahaastattelurunko

1. VUOROVAIKUTUS

1. Pitävätkö päiväkodin aikuiset sinusta?
2. Mistä asioista juttelet mielelläsi päiväkodin aikuisen kanssa?
3. Onko päiväkodin aikuisilla aikaa kuunnella, mitä sinulla on asiaa?
4. Miten päiväkodin aikuinen voi saada sinulle hyvän mielen?
5. Voiko päiväkodin aikuinen saada sinulle huonon mielen?

2. TUNNEILMAPIIRI

1. Mitkä asiat tekevät sinut iloiseksi päiväkodissa?
2. Mistä asioista tulee paha mieli päiväkodissa+
3. Onko päiväkodissa kiireistä?
4. Pelottaako sinua jokin asia päiväkodissa?
5. Milloin päiväkodissa ei ole hyvä olla?

3. LAPSILÄHTÖISYYS

1. Saavatko lapset päättää päiväkodin asioista?
2. Mistä asioista haluaisit itse päättää?
3. Kuuntelevatko päiväkodin aikuiset lasten mielipiteitä?
4. Häiritseekö sinua, jos päiväkodin aikuiset juttelevat keskenään?

LIITE 2. Tutkimuslupa

PÄÄTÖS / varhaiskasvatusjohtaja

Päivämäärä 22.11.2013 Pykälä 96/2013
0/0

Asia	Tutkimuslupa / Hattukangas liris	
	<p>liris Hattukangas opiskelee Seinäjoen ammattikorkeakoulun sosiaalialan koulutusohjelmassa ja anoo tutkimuslupaa opinnäytetyötään varten. Aiheekseen opiskelija on valinnut lapsen ja aikuisen välisen vuorovaikutuksen päiväkodissa. Tarkoituksena olisi selvittää, kuinka lapset kokevat tulevaisuuden kohdatuksi päiväkodissa ja miltä päiväkotipäivä näyttää lapsen silmin.</p> <p>Tutkimus toteutettaisiin lasten näkökulmasta katsottuna haastattelujen ja niihin liittyvien eri menetelmien esim. tunnekorttien ja satujen avulla.</p> <p>Kohderyhmänä olisi noin kahdeksan 4-6- vuotiasta lasta Marttilan päiväkodista. Tarvittaessa haastateltaisiin myös työntekijöitä heidän näkökulmastaan katsottuna.</p> <p>Tutkimuksen valmistumisaika joko kevät 2014 tai syksy 2014.</p>	
Päätös	<p>Myönnän tutkimusluvan edellyttäen, että tutkija noudattaa vaitiolovelvollisuutta tutkimuksessa saamiensa tietojen suhteen ja että yksi kappale tutkimuksesta luovutetaan sen valmistuttua sivistyskeskukselle. Tutkimusluvan ehtona on myös, ettei tutkimukseen osallistuvia voida indentifioida.</p> <p>Tutkimus tullaan julkaisemaan sähköisessä muodossa Seinäjoen kaupungin kotisivuilla.</p>	
Allekirjoitus	Aija-Marita Näsänen, varhaiskasvatusjohtaja, p. 06 416 2151, aija-marita.nasanen@seinajoki.fi	
Oikaisu-vaatimusohje	<p>Päätökseen tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen osoitteella: Varhaiskasvatus- ja koulutuslautakunta, Kirkkokatu 6, PL 215, 60101 Seinäjoki, neljäntoista (14) päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Oikaisuvaatimuksesta on käytävä ilmi vaatimus perusteluineen ja se on tekijän allekirjoitettava.</p>	
Julkisesti nähtävänä	Sivistyskeskus 25.11.2013	
Tiedoksianto	<p>Kenelle liris Hattukangas, aluejohtaja Kirsi-Maria Oivanen, toimistos sihteeri Maija Harjunpää</p> <p>Miten ☐ Lähetetty postitse saanti todistusta vastaan ☐ Luovutettu ☒ Lähetetty sähköpostissa</p> <p>Tarja Siik, toimistos sihteeri</p>	<p>Päivämäärä 22.11.2013</p> <p>☐ Lähetetty tavallisena kirjeenä ☐ Lähetetty sisäisessä postissa</p> <p>Vastaanottajan allekirjoitus</p>

LIITE 3. Lupa lasten vanhemmilta

Hyvät vanhemmat!

Olen Iiris Hattukangas, sosionomiopiskelija Seinäjoen ammattikorkeakoulusta. Teen opinnäytetyön aiheesta: **Lapsen ja aikuisen välinen vuorovaikutus** ja tarkoituksena on selvittää, kuinka lapsi kokee tulevaisuutta päiväkodissa. Kerään aineistoa lapsen näkemyksistä joulun- ja tammikuun aikana **haastattelemalla** Tuulenpesän lapsia. Olen tehnyt useamman harjoittelun Marttilan päiväkodissa, joten lapset ovat minulle jo entuudestaan tuttuja. Haastattelutilanteessa käytän apuna mm. tunnekortteja, piirtämistä, satuja ja leikkejä. Tarkoituksena on viettää lapsen kanssa mukava yhteinen hetki, jossa samalla havainnoin ja esitän kysymyksiä. Jokainen osallistuva lapsi saa itselleen kunniakirjan.

Tutkimuksen jokaisessa vaiheessa noudatetaan tutkimuseettisiä ohjeita (mm. tutkijan vaihtolovelvollisuus, aineiston käsitteleminen ja säilyttäminen nimettömänä). Opinnäytetyössä **ei mainita ketään lasta nimeltä**.

Tavoitteena on pysähtyä kuulemaan lasta ja tuoda lapsen ääni esiin tutkimuksessa. Tutkimuksen tarkoituksena on tuottaa tietoa, jota Seinäjoen päivähoidon henkilökunta pystyy hyödyntämään arjen kohtaamisissa lasten kanssa.

"Jokainen kohtaaminen ja vuorovaikutustilanne aikuisen ja lapsen välillä on merkityksellinen."

Lisätietoa asiasta:

Varhaiskasvatusjohtaja Aija-Marita Näsänen
p. 06-416 2151, aija-marita.nasanen@seinajoki.fi

Opiskelija Iiris Hattukangas
p. 040-8375804, iiris.hattukangas@seamk.fi

HUOM!

Täytä ja palauta päiväkodille to 5.12.2013 mennessä!

- Lapseni **saa osallistua** lapsen kohtaamisesta päiväkodissa tehtävään tutkimukseen
- Lapseni **ei saa osallistua** lapsen kohtaamisesta päiväkodissa tehtävään tutkimukseen

Lapsen nimi _____
Huoltajan allekirjoitus _____